

İTİRAZIN İPTALİ DAVASININ KISMİ DAVA OLARAK AÇILMASI SORUNU

THE PROBLEM OF FILING AN ACTION FOR CANCELLATION OF OBJECTION AS A PARTIAL ACTION

Araştırma Makalesi

Süleyman TOPAK*

ÖZ

İtirazın iptali davası, alacaklı tarafından borçlunun ilamsız icra takibine yaptığı itirazı bertaraf ederek takibin devamını sağlamak amacıyla başvurulmuş hukuki yollardan biridir. Uygulamada sıkça rastlanan bu dava türüne ilişkin olarak son dönemde Yargıtay kararları doğrultusunda kısmi dava şeklinde açıldığına dair örnekler artış göstermektedir. Yargıtay'ın benimsediği yaklaşıma göre, borçlu takip talebinde yer alan alacak miktarının tamamına itiraz etmiş olsa dahi, alacağın yalnızca bir kısmı için itirazın iptali davası açılması mümkün görülmektedir. Bu kabul, itirazın iptali davasının icra hukukuna özgü yapısı, takibe sıkı sıkıya bağlı olması ve itirazın bölünmesinin mümkün olmadığı gibi hususlar gözetildiğinde söz konusu yaklaşımın isabetliliğini sorgulanır hâle getirmektedir. Bu çalışmada, itirazın iptali davasının kısmi dava olarak açılmasının hukukten mümkün olup olmadığı; mevcut yasal düzenlemeler, öğretideki görüşler ve yargı içtihatları çerçevesinde ele alınarak, konuya ilişkin değerlendirmelerimizle birlikte incelenmektedir. Netice itibarıyla, bu davanın hukuki niteliği ile İcra ve İflas Kanunu'ndaki düzenlenme amacının doğru şekilde kavranması ve kısmi dava olarak açılmasından doğan sorunların giderilmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: itirazın iptali davası, kısmi dava, takibe bağlılık, itirazın bölünmezliği, dava değeri

ABSTRACT

The cancellation of objection lawsuit is one of the legal remedies applied by the creditor in order to eliminate the objection of the debtor to the enforcement proceedings without judgement and to ensure the continuation of the proceedings. Regarding this type of lawsuit, which is frequently encountered in practice,

DOI: 10.32957/hacettepehdf.1688002

Makalenin Geliş Tarihi: 30.04.2025

Makalenin Kabul Tarihi: 24.06.2025

* Doktor Öğretim Üyesi, İstanbul Okan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Anabilim Dalı

E-posta: suleymantopak@gmail.com

ORCID: 0000-0002-6956-8265

Bu makale Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Araştırma ve Yayın Etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

there has been an increase in the number of examples of partial lawsuits filed in line with the recent decisions of the Court of Cassation. According to the approach adopted by the Court of Cassation, even if the debtor has objected to the entire amount of the receivable in the follow-up request, it is possible to file a cancellation of objection lawsuit for only a part of the receivable. Considering the specific nature of the action for cancellation of objection to the enforcement law, its strict adherence to the enforcement proceedings and the impossibility of splitting the objection, the accuracy of this approach is questionable. In this study, whether it is legally possible to file an action for cancellation of objection as a partial action is examined within the framework of the current legal regulations, the opinions in the doctrine and the jurisprudence, together with our evaluations on the subject. As a result, it is aimed to understand the legal nature of this action and the purpose of its regulation in the Enforcement and Bankruptcy Law correctly and to eliminate the problems arising from its filing as a partial action.

Keywords: Cancellation of objection case, partial lawsuit, adherence to the proceedings, indivisibility of objection, case value

EXTENDED SUMMARY

The action for cancellation of objection is regulated under Article 67 of the EBL and is a *sui generis* action filed in order to ensure that the proceeding, which has been suspended due to the objection of the debtor to the enforcement proceeding, becomes operational again. The main purpose of this lawsuit is to invalidate the debtor's objection by proving the existence of the receivable subject to the enforcement proceeding. Therefore, the lawsuit is essentially not an action for performance, but a 'legal instrument' that functions to revitalise the enforcement proceedings. The legal nature of this lawsuit distinguishes it from an action for performance based on a claim for receivable in the classical sense.

If the court decides to accept the cancellation of objection, it does not rule for the collection of the receivable subject to the enforcement proceeding. It only decides that the debtor's objection is unfair and allows the continuation of the pending proceedings. The judgement does not result in a judgement enforcement proceeding, nor does it have the nature of a performance for direct collection. In this respect, the judgement resulting from the lawsuit serves as a "bridge judgement" within the specific structure of the enforcement law.

Following the repeal of Article 109/2 of the CCP, the Court of Cassation, especially in recent years, has started to rule that the cancellation of objection may be filed as a partial action, and this approach has gradually become an established practice in the judicial authorities. However, this approach has brought along various legal and procedural problems in practice. Therefore, the issue of whether the cancellation of objection action can be filed as a partial action has become an important theoretical and practical debate.

While the Court of Cassation accepts that the action for cancellation of objection can be filed as a partial action, it makes an inaccurate characterisation by evaluating the legal nature of this action within the scope

of an action for performance. However, the request of the creditor in the cancellation of objection lawsuit is not to ensure the collection of the receivable with a judgement of performance in the classical sense; it is to ensure the continuation of the enforcement proceedings by invalidating the debtor's objection that stops the enforcement proceedings. In this respect, the lawsuit does not qualify as an action for performance, and the judgement to be rendered by the court does not constitute an enforceable judgement for the direct collection of the receivable.

The claim asserted in the cancellation of objection lawsuit is essentially aimed at determining the unfairness of the debtor's objection that stopped the proceedings; in this respect, contrary to the approach of the Court of Cassation, the lawsuit cannot be limited to only a part of the receivable. Ignoring the strictly dependent nature of the cancellation of objection lawsuit and the obligation to evaluate the amount of the receivable claimed in the proceedings in a holistic manner will not only narrow the scope of the lawsuit, but will also lead to a misinterpretation of the purpose of this type of lawsuit and its legal nature specific to the enforcement law. Moreover, filing an action for cancellation of objection for only a part of the receivable naturally results in the invalidation of the objection only for that part, which is in clear contradiction with the systematics and purpose of Article 67 of the EBL. This is because, with this provision, the legislator has envisaged that the creditor shall undertake the obligation to demonstrate the unfairness of the entire objection in response to the debtor's will to suspend the entire proceedings. In this context, the action for cancellation of objection does not include a claim that is divisible in terms of the items of receivables; on the contrary, it requires a holistic assessment over the entire receivable asserted in the proceedings.

In addition, the cancellation of objection lawsuit is subject to a one-year limitation period pursuant to Article 67/1 of the EBL, which clearly demonstrates the close connection of the lawsuit with the enforcement proceedings and its special legal character. The most prominent feature of the limitation period is that this period ends with the filing of the lawsuit; therefore, the right is deemed to have been used with a lawsuit filed within the time limit and it is not possible to file a second lawsuit of the same nature. On the other hand, in partial lawsuits, the lawsuit can only be filed for a certain part of the claim, and it is possible to claim the remaining part later, through amendment or additional lawsuit. However, it is not possible to file a partial cancellation of objection lawsuit in this way and to expand the claim later on, both in the context of procedural law and Article 67 of the EBL. This is because this lawsuit, which must be filed within a certain and limited period of forfeiture, is limited to the receivable subject to the proceeding, and is limited to the receivable subject to the proceeding, and is subject to the request for cancellation of the objection in a monolithic manner. In this respect, it is clear that the cancellation of objection lawsuit has another structural feature that does not allow it to be filed as a partial lawsuit.

As a result, the cancellation of objection lawsuit is not a type of lawsuit that is suitable to be filed as a partial lawsuit, considering its nature specific to the enforcement law, its strict adherence to the enforcement claim, its non-divisibility, and the fact that it is subject to a limitation period. A contrary approach will

damage both the function of the lawsuit and its place in the enforcement law, and will cause serious hesitations and procedural problems in practice.

GİRİŞ

Borçların zamanında ve düzgün bir şekilde yerine getirilmemesi durumunda, alacaklara hızla kavuşulmasını sağlamak amacıyla 2004 sayılı İcra İflas Kanun’unda (İİK) ilamsız icra takibi müessesesi öngörülmüştür. Bu çerçevede başlatılan ilamsız icra takibine¹ borçlu tarafından itiraz edilmesi halinde, alacaklıya belirli şartlar altında itirazın iptali davası (İİK m.67) açma hakkı tanınmıştır.

İtirazın iptali davası, icra hukukuna özgü bir dava türü olup alacaklının, borçlunun takibe yaptığı itirazın haksız olduğunu mahkeme nezdinde ispatlayarak duran icra takibinin devamını sağlamayı amaçladığı, genel mahkemelerde görülen bir başvuru yoludur.² Her ne kadar İİK m. 67 başlığı "itirazın iptali" olarak belirtilmiş olsa da öğreti

¹ İlamsız icra takibi, alacaklı tarafın herhangi bir ilam veya ilam niteliğinde bir belgeye dayanmaksızın, para veya teminat alacağını elde etmek amacıyla başvurabileceği bir takip yöntemidir. İİK’nın 67. maddesi çerçevesinde açılacak itirazın iptali davaları ise “genel haciz yolu ile takip”, “abonelik sözleşmelerinden doğan para alacaklarına ilişkin takip”, “kiralanan taşınmazların ilamsız icra yoluyla tahliyesi” ve “rehnin paraya çevrilmesi yolu ile ilamsız takip” yollarındaki itirazları kapsamaktadır. Bu takip yolları dışındaki diğer takiplerde itiraz söz konusu olsa dahi itirazın iptali davası açılması mümkün değildir.

² Ernst Blumenstein, *Hanbuch Des Schweizerischen Schuldbetreibungsrechtes* (K. J. Wyss 1911) 106; Murat Erdem, “İcra ve İflas Hukukunda İtirazın İptali Davası” (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010) 4; Baki Kuru, *İcra ve İflas Hukuku El Kitabı* (Yetkin Yayınları 2013) 248; Dominik Vock, *Kurzkommentar- SchKG* (Hrsg. Daniel Hunkeler, Helbing Lichtenhahn 2014) 305; Dominik Vock ve Danièle Meister-Müller, *SchKG-Klagen nach der Schweizerischen ZPO* (Schulthess 2018) 115; Jolanta Kren Kostkiewicz, *SchKG Kommentar Schuldbetreibungs- und Konkursgesetz mit weiteren Erlassen* (Orell Füssli 2020) 238; Abdurrahim Karslı, *İcra ve İflas Hukuku* (Filiz Kitabevi 2022) 265; Florian Eichel, “Materiell-rechtliche “SchKG-Klagen” auf dem Weg zur “ZPO-Klage”” (2022) ZZZ, 33; Hakan Pekcanitez, Oğuz Atalay, Meral Sungurtekin Özkan ve Muhammet Özkes, *İcra ve İflas Hukuku* (On İki Levha Yayıncılık 2023) 115; Murat Atalı, İbrahim Ermenek ve Ersin Erdoğan, *İcra ve İflas Hukuku* (Yetkin Yayınları 2023) 148; Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz, Sema Taşpınar Ayvaz ve Emel Hanağası, *İcra ve İflas Hukuku* (Yetkin Yayınları 2023) 214; L. Şanal Görgün, Levent Börü ve Mehmet Kodakoğlu, *İcra ve İflas Hukuku*, (Yetkin Yayınları 2025) 98; İbrahim Aşık, Yakup Oruç, Ozan Tok, Ömer Faruk Saçar ve Recep Aşit, *İcra ve İflas Hukuku*, (Seçkin Yayıncılık 2024) 112.

ve uygulamada "itirazın iptali davası"³ veya "itirazın mahkemede iptali"⁴ kavramları kabul görmüştür.

İİK'nın 67. maddesinde düzenlenen itirazın iptali davası, kökenini esas itibarıyla İsviçre Federal İcra ve İflâs Kanunu'ndan (Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs – İsv.İİK) almakla birlikte, bazı yönleriyle farklılık göstermektedir. İsviçre hukukunda bu kuruma ilişkin düzenleme, İsv.İİK'nın 79. maddesinde "itirazın hükümden düşürülmesi" başlığı altında yer almakta; devam eden maddelerde ise itirazın kaldırılmasına yönelik hükümlere yer verilmektedir. İsv.İİK m.79 şu şekilde ifade edilmiştir: "*İcra takibine itiraz edilen alacaklı, alacaklı olduğunu genel hükümler çerçevesinde dava yoluyla ispat edebilir. Alacaklı, icra takibini, itirazı açıkça ortadan kaldıran ve kesin hüküm teşkil eden bir karar ile devam ettirebilir.*"⁵ Kanun metninden de anlaşılacağı üzere, İsviçre hukukunda itirazın iptali talebi yalnızca genel hükümlere dayalı olarak açılacak bir dava aracılığıyla borçluya karşı ileri sürülebilmekte olup, icra takibinin devam edebilmesi için mahkemenin itirazı ortadan kaldıran kararının kesinleşmesi zorunludur. İsv.İİK'nın 79. maddesinden farklı olarak İcra ve İflâs Kanun'umuzda itirazın iptali davası ile ilgili olarak, itirazın alacaklıya tebliğinden itibaren bir yıl içinde açılması gerektiği (İİK m.67/1), her iki tarafın (alacaklı ve borçlu) talepleri doğrultusunda haklılık durumuna göre diğer taraf aleyhine tazminata (icra inkâr tazminatı veya kötü niyet tazminatı) hükmedilebileceği (İİK m.67/3) ve dava açma süresi olan bir yıllık hak düşürücü sürenin geçmesi durumunda dahi alacaklının, takip konusu

³ Saim Üstündağ, *İcra Hukukunun Esasları* (2004) 105; Adnan Deynekli ve Sedat Kısa, *İtirazın İptali Davaları, İcra İnkâr ve Kötüniyet Tazminatı* (Turhan Kitabevi 2005) 77; Kuru (n 2) 248; M. Kâmil Yıldırım ve Nevhis Deren Yıldırım, *İcra ve İflâs Hukuku* (Beta Yayınevi 2016) 100; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası (n 2) 214; Pekcanıtez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes (n 2) 115.

⁴ S. Şakir Ansay, *Hukuk İcra ve İflâs Usulleri* (İstiklal Matbaası 1960) 60; Burhan Gürdoğan, *İcra Hukuku Dersleri* (Ajans Türk Matbaası 1970) 38; E. İlhan Postacıoğlu, *İcra Hukuku Esasları* (İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi 1982) 178; Üstündağ (n 3) 105; Timuçin Muşul, *İcra ve İflâs Hukuku* (Yetkin Yayınları 2008) 320.

⁵ İsviçre Hukuku'na göre, alacaklı alacağını bir ilâm veya ilâm niteliğinde bir belgeye dayandırmasa ve hatta iddiasını yazılı delille kanıtlayamasa dahi icra dairesi ödeme emri çıkarabilir. Bu durumda, borçlu alacaklının iddiasına karşı yasal itiraz yoluna başvurabilir. Eğer borçlu itirazda bulunursa ve alacaklı, icra edilebilir bir belge veya yazılı bir delil sunamıyorsa, alacaklının genel mahkemelere başvurması gerekecektir. Jolanta Kren Kostkiewicz ve Dominik Vock, *Kommentar zum Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs SchKG* (Schulthess 2017) 467; Ejder Yılmaz, "İtirazın İptali Davasının Hukukî Niteliği" *Prof. Dr. Saim Üstündağ'a Armağan* (Adalet Yayınevi 2009) 605.

alacağın tahsili için borçluya karşı genel hüküm çerçevesinde alacak davası açabileceği (İİK m.67/5) hükme bağlanmıştır. Ayrıca Türk hukukunda itirazın iptali davası sonucunda verilen kararın icra edilebilmesi için kesinleşmiş olması şart değildir.⁶

İtirazın iptali davası, genel mahkemelerde görüldüğü için 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK) uyarınca davanın açılması, yürütülmesi ve sonuçlandırılması için gerekli usul hükümlerinin tümü bu dava için de geçerlidir.⁷ Ancak diğer davalardan farklı olarak bu dava, yalnızca icra süreci içerisinde ve icra takibine bağlı olarak açılabilir ve koşul ile sonuçları İcra ve İflas Kanunu çerçevesinde belirlenmiştir.⁸ Davanın açılabilmesi için, öncelikle geçerli bir ilamsız bir icra takibi başlatılmış olmalı⁹ ve borçlu, bu takipteki borca ve/veya imzaya süresinde itiraz etmiş

⁶ Kuru (n 2) 262; Y. 12. HD, E.2018/5933, K.2019/6722, 18.04.2019 “...İtirazın iptali davasını kazanan alacaklının, ilamsız icra takibine devam edilmesini (haciz, satış, paranın ödenmesini) isteyebilmesi için, itirazın iptali kararının kesinleşmesi gerekmez.” Legalbank.

⁷ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özkes (n 2) 117; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 2) 148; İsviçre hukukunda itirazın iptali davası, İsv.İİK m.79'da düzenlenmiş ve itiraza uğrayan takibe dayanak alacağın ispatı, maddi hukuka göre açılacak dava ile temellendirilebileceğinden, davaya ilişkin yargılama kuralları İsviçre Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanunu (Schweizerische Zivilprozessordnung - ZPO) çerçevesinde değerlendirilmektedir. Eichel (n 2) 33; Vock ve Meister-Müller (n 2) 116.

⁸ Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 2) 148-149.

⁹ Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası (n 2) 222; Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit (n 2) 118; Y. 3. HD, E.2024/935, K.2024/2653, 30.09.2024 “...Dava dosyasının incelenmesinde; davalının mülkiyeti kendisine ait olan aracın otoyol ücreti ödemeksizin ihlalli geçişi nedeniyle davalı hakkında Ankara 17. İcra Müdürlüğü'nün 2022/19255 E. sayılı takip dosyası ile icra takibi başlatıldığı, davalı borçlunun itirazı ile takibin durduğu, açılan itirazın iptali davasında davalı borçlunun cevap dilekçesinde “...takip talebi ve ödeme emri incelendiğinde takibe dayanak sebebin bildirilmediğini...” ifade ettiği, 2004 sayılı Kanun'un 58 inci ve 60 ncı maddesi gereğince borcun sebebinin gösterilmesinin zorunlu olduğu, Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 08.03.2022 tarihli ve 2019/(19)11-718 E., 2022/274 K. sayılı ilamı ile Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 11.02.2020 tarihli ve 2017/19-2076 E., 2020/117 K. sayılı ilamında itirazın iptali davasının takip talebiyle sıkı sıkıya bağlantılı olduğu ve takip talebinde dayanılan borç ve borcun sebebi ile bağlılığın asıl olduğu belirtildiği, bu anlamda borcun sebebinin gösterilmemesinin usule aykırı olduğu, Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin 25.12.2017 tarihli ve 2015/25167 E., 2017/9220 K. sayılı ilamı ve Dairemizin 15.01.2024 tarihli ve 2023/5182 E., 2024/170 K. sayılı ilamında belirtildiği üzere usulüne uygun takip talebi ve ödeme emri olmadığı anlaşıldığından Mahkemece davanın usulden reddine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi usul ve aykırı olup bozmayı gerektirmektedir.”, www.e-uyar.com (Erişim Tarihi: 28.04.2025)

olmalıdır.¹⁰ Akabinde davanın açılışı, yürütülmesi, sonuçlandırılması ve kanun yolları açısından HMK hükümleri uygulanır.¹¹

Diğer davalarda olduğu gibi itirazın iptali davasında da HMK m. 119/1, d uyarınca dava konusunun değerinin belirtilmesi zorunludur. İtirazın iptali davasında dava değerinin belirlenmesi aslında oldukça basittir; alacaklının icra takibi ile tahsil etmek istediği miktar, bu davanın dava değerini oluşturur. Ancak özellikle son yıllarda, dava dilekçelerinde alacaklının takip talebinde belirlediği ve borçluya tebliğ edilen ödeme emrinde yer alan alacak miktarından daha düşük bir dava değeri belirtildiği görülmektedir. Hatta fazlaya ilişkin haklar saklı tutularak, takipteki miktardan daha düşük miktarlarla kısmi alacak bedeli belirtilmek suretiyle itirazın iptali davaları açılmaya başlanmıştır. İlginç olan ise Yargıtay'ın bu durumu kabul etmiş olmasıdır. Bu kabul beraberinde, itirazın iptali davasının kısmi dava olarak açılıp açılmayacağı sorusunu gündeme getirmektedir.

HMK m. 109/1'e göre kısmi dava, bölünebilir bir talebin bulunduğu ve aynı hukuki ilişkiden kaynaklanan bir talep konusunun sadece bir kısmının dava konusu yapılması durumunda ortaya çıkar.¹² Para borcu her ne kadar bölünebilir bir borç olsa da itirazın hükümden düşürülmesi talebinin kısmi yani bölünebilir olması kanımızca mümkün değildir. Zira İsviçre öğretisinde de kısmi davada bölünmüş olan şeyin “dava” olmadığı, “dava konusu hak” olduğu belirtilmiştir.¹³ Bu husus göz önünde

¹⁰ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes (n 2) 117; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası (n 2) 223; Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit (n 2) 118; Y. 19. HD, E.2017/3782, K.2018/4678, 02.10.2018 “...Dava itirazın iptali davası olup icra takibine sıkı sıkıya bağlı dava türlerindendir. İtirazın iptali davasının dava şartlarından birisi de davaya konu icra takibine borçlu tarafından yasal süre içerisinde usulüne uygun itiraz edilmesidir. İcra Müdürlüğüne borca itiraz edildiği belirtilerek borçlu M. Ş. hakkındaki icra takibinin durdurulmasına karar verilmiş ise de Dairemizin geri çevirme kararı üzerine yapılan araştırma sonucu bu borçlu tarafından yapılan itiraz dilekçesine rastlanılmadığı bildirilmiştir. Bu durumda davalı borçlu tarafından borca itirazda bulunulmadığı anlaşılmakla bu davalı hakkında dava açılmasında hukuki yarar bulunmadığından dava şartı yokluğundan dolayı davanın reddi gerekirken kabulü doğru görülmemiştir.” www.e-uyar.com (Erişim Tarihi: 28.04.2025)

¹¹ Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 2) 149.

¹² Cengiz Kulaksız, *Die Teilklage im deutschen und türkischen Zivilprozessrecht* (Peter Lang 2004) 11-13; Cenk Akil, *Kısmi Dava* (Yetkin Yayınları 2013) 63.

¹³ Oskar Lutz, “Die Teilklage” (1930) *SJZ* 31, 45; Kısmi dava yerine “kısmi talepli dava” denilmesinin doğru olacağını savunan görüşler için bkz. Stephen V. Berti, “Gedanken zur Teil(anspruchs)klage nach Art. 84 E ZPO CH” (2007) *SZZP* 3, 77 vd.

bulundurulduğunda, bu davanın kısmi dava olarak açılıp açılmayacağı konusu tartışmalı bir hal almaktadır. Çünkü itirazın iptali talebi, doğrudan tahsil yani alacak talebi olarak nitelendirilemez.¹⁴ Ayrıca borçlu tarafından yapılan itirazın, icra takibindeki tüm alacağı kapsamı ve takibin devamına karar verilebilmesi için borçlunun itirazının alacaklının belirlediği miktara bağlı olmaksızın tümüyle geçersiz sayılması gerektiği kabul edilmelidir. Bu noktada, itirazın iptali davasının kısmi dava olarak açılmasının, davanın icra hukukuna özgü yapısı, hukuki niteliği, takibe sıkı sıkıya bağlı oluşu ve itirazın bölünebilir olmaması dikkate alındığında ne derece uygun olduğu sorusu gündeme gelmektedir.

Bu çalışmada, itirazın iptali davasının kısmi dava olarak açılma ihtimali ile alacaklının belirlediği dava değeri üzerinden hükme bağlanıp bağlanamayacağı incelenecektir. Bu çerçevede öncelikle, itiraz kavramı ile bu kurumun işlevi ve hukuki sonuçları üzerinde durulacaktır. Devamında, yargı kararlarında itirazın iptali davasının kısmi dava şeklinde açılmasına ilişkin mevcut uygulamalar ele alınacaktır. Akabinde, söz konusu davanın hukuki niteliği analiz edilecektir. Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde ise, kısmi davanın kapsamı bağlamında, itirazın iptali davasının kısmi dava olarak açılmasının mümkün olup olmadığı hususu; yasal düzenlemeler, öğretideki görüşler ve yargı kararları ışığında çeşitli olasılıklarla birlikte değerlendirilecektir.

I. İTİRAZ KAVRAMI ve İTİRAZIN HÜKMÜ

A. İtirazın Tanımı

İtirazın iptali davası, adından da anlaşılacağı üzere, borçlunun takip başlatılmasına ve/veya takip edilen alacak miktarına karşı yaptığı itirazın haksız olduğunun tespit edilerek ortadan kaldırılmasını hedeflemektedir. Bu tespit ise yalnızca ödeme emrine karşı yapılan itirazlar üzerine yapılabilir. Ödeme emrine karşı yapılan itiraz borca ve imzaya itiraz olarak ikiye ayrılmakla birlikte öğretide farklı şekillerde tanımlanmıştır.

Postacıoğlu'na göre itiraz; *“Ödeme emri ile takip olunan borcun bulunmadığı hakkında veya alacaklı tarafından takip talebinde bildirilip cebri icra hukukuna müessir hususlara dair olmak üzere, borçlunun alacaklıya karşı icra dairesine hitaben bildirdiği*

¹⁴ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes (n 2) 116.

takibi durduran ve alacaklının ref'i talebi halinde tetkik mercii (icra mahkemesi) önünde duruşmaya ve hükme müncer olan, şekle ve müddete tabi bir irade beyanıdır.”¹⁵

Üstündağ'a göre itiraz, “*Borçlunun, ödeme emrinin tebliğinden sonra icra dairesine açıkladığı ve kanun tarafından özel hukuki tesirler ile donatılmış bir beyandır.”¹⁶*

Kuru'ya göre itiraz, “*Borçlunun, borçlu olmadığını veya (alacağın müeccel olduğu, şarta bağlı olduğu gibi bir nedenle) alacaklının takip yapma yetkisi bulunmadığını icra dairesine bildirmesidir.”¹⁷*

Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası'na göre itiraz, “*Borçlunun borçlu olmadığı veya alacağın vadesinin gelmediği, şarta bağlı bulunduğu gibi bir nedeni (itirazı) icra dairesine bildirmesidir.”¹⁸*

Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes'e göre itiraz, “*Borçlunun, kendisine gönderilen ödeme emri üzerine, borcun doğmadığı, borcun sona erdiği, zamanaşımına uğradığı, vadesinin gelmediği, şarta bağlı olduğu veya senet altındaki imzanın kendisine ait olmadığı, borcunun ödeme emrinde belirtildiği kadar olmadığı gibi sebeplerle itiraz etmesidir.”¹⁹*

Yıldırım/Deren Yıldırım'a göre itiraz, “*Borçlunun ödeme emrini tebellüğ ettikten sonra icra dairesine yönelttiği beyanıdır.”²⁰*

Yukarıdaki tanımlar ışığında, borçlunun itirazının ya alacağa ya da alacaklının takip yapma yetkisine ilişkin olduğu söylenebilir.²¹ İsviçre öğretisinde ise itirazın, takip

¹⁵ İlhan E. Postacıoğlu, *Ödeme Emrine İtiraz ve Hukuki Neticeleri* (İstanbul 1945) 19.

¹⁶ Üstündağ (n 3) 98.

¹⁷ Kuru (n 2) 222.

¹⁸ Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası (n 2) 192.

¹⁹ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes (n 2) 107.

²⁰ Yıldırım ve Deren Yıldırım (n 3) 74.

²¹ Cenk Akil, *Genel Haciz Yoluyla Takipte Ödeme Emrine İtiraz* (Yetkin Yayınları 2017) 42.

konusu alacağa karşı maddi hukuk ya da takip hukuku ilkelerine dayalı olarak yapılacağı ifade edilmiştir.²²

Görüldüğü üzere itirazın temel amacı, takip konusu alacağın reddine yöneliktir.²³ İİK m. 67’de yer alan, “itiraza uğrayan alacağın varlığının genel hükümler çerçevesinde ispatı” ifadesi, kanaatimizce, takip konusu alacağın borçlu tarafından reddedilmesinin haklı olup olmadığının tespitine yönelik bir hukuki çerçeve oluşturmaktadır.

B. İtirazın İşlevi

İtirazın en önemli işlevi, borçluyu koruyucu bir etki meydana getirmesidir.²⁴ Zira borçlu, itiraz mekanizması sayesinde alacaklının haksız olarak başlattığını ileri sürdüğü takibi, herhangi bir sorgulama olmaksızın durdurma imkânı bulmaktadır. Başka bir deyişle, ödeme emrine itiraz etme yetkisinin (hakkının) dürüstlük kuralına uygun kullanılıp kullanılmadığına bakılmaksızın takip durdurulmaktadır.²⁵ Ancak uygulamada, itirazların çoğunlukla haklı olmadığı ve takibi geciktirmek amacıyla kullanıldığı sıklıkla gözlenmektedir.

İtirazın bir diğer önemli işlevi, borçlunun itiraz sebepleriyle bağlılık taşımasında kendini göstermektedir. Gerek Türk hukuku gerekse İsviçre hukukunda borçlu itirazında sebep göstermek zorunda değildir.²⁶ Borçlu, yalnızca “itiraz ediyorum” diyerek borca süresinde itirazda bulunup takibi durdurabilir. Ancak, takip dayanağı senetteki imzasına itiraz etmek istiyorsa, bunu ayrıca ve açıkça belirtmek zorundadır (İİK m.62/5; İsv. İİK

²² Blumenstein (n 2) 246; Kren Kostkiewicz (2) 549; Alman takip hukuku, İsviçre ve Türk takip hukukuna kıyasla farklı özellikler arz etmektedir. Öncelikle, Alman hukukunda ayrı bir İcra ve İflas Kanunu bulunmamaktadır. Takip hukukuna ilişkin düzenlemeler, Alman Medeni Usul Kanunu'nun sekizinci kitabında yer almaktadır. Ayrıca, Almanya'da ilamsız icra prosedürü bulunmamaktadır; ancak Türkiye'deki ilamsız icra prosedürüne benzer şekilde, *Mahnverfahren* (AMUK m. 688-703d) adı verilen bir hukuki kurum mevcuttur. Bu kurum, alacaklıya (talep sahibine) dava, yargılama ve karar aşamalarına gerek kalmadan, hızlı ve basit bir şekilde kesin ve icra edilebilir bir icra belgesi temin etme imkânı sunmaktadır. Wolfgang Grunsky, *Zivilprozessrecht* (Carl Heymanns Verlag 2008) 247; Martin Schwab, *Zivilprozessrecht* (C.F Müller 2010) 581; Burkhard Hess, *Zivilprozessrecht*, (C.H Beck 2011) 556-557; Petra Pohlmann, *Zivilprozessrecht* (C.H Beck 2011) 342; Akil (n 21) 31.

²³ Postacıoğlu (n 4) 145; Akil (n 21) 42.

²⁴ Akil (n 21) 42.

²⁵ Ramazan Arslan, *Medeni Usul Hukukunda Dürüstlük Kuralı* (Sevinç Matbaası 1989) 136; Akil (n 21) 211.

²⁶ Akil (n 21) 191.

m.74). Diğer taraftan, borçlu itirazında sebep belirtmişse, takipte dayanan senet metninden anlaşılanlar dışında, bu sebeplerle bağlıdır. Bu sebepler, yargılama aşamasında değiştirilemez veya genişletilemez (İİK m. 63; İsv. İİK m.75). Ancak Yargıtay, itirazın iptali davasında borçlunun icra dairesine bildirdiği itiraz sebepleriyle sınırlı olmadığını, dolayısıyla bu sebeplerin davada değiştirilebileceğini veya genişletilebileceğini belirtmektedir.²⁷

C. İtirazın Hükümü

İİK m.66/1'e göre süresi içinde yapılan itiraz, ilamsız icra takibini durdurur.²⁸ İtirazın etkisi, takibi iptal edici değil, durdurucu niteliktedir.²⁹ Durma etkisinin amacı, itiraz hükümden düşürülmedikçe yani icra takibinin devamına dair bir mahkeme kararı alınmadıkça haciz işlemlerinin başlatılamamasıdır.³⁰ Bu bağlamda itirazın alacak üzerinde doğrudan bir etkisi bulunmamakla birlikte devamı engellenen takipteki ödeme emrinin icra edilebilirliği askıya alınmış olur.³¹ Zaten itirazın iptali davasının temel amacı, takipte talep edilen ve itiraza uğrayan alacağın varlığının ispatı halinde, borçlunun takibe karşı koymasının haksızlığını ortaya koymak ve takibin devamını sağlamaktır.

II. KONUNUN YARGI KARARLARINDAKİ GÖRÜNÜMÜ

Son dönemde, itirazın iptali davalarının kısmi dava olarak açılmasına uygulamada sıkça rastlanır olmuştur. Bu durumun başlıca nedenlerinden biri, düşük miktarda harç ödeyerek dava açmak ve daha sonra ise takip talebinde belirtilen alacağın varlığı ve

²⁷ YHGK, E.2019/757, K.2022/694, 18.05.2022 “...Takip alacaklısı tarafından ödeme emrine süresi içinde itiraz etmiş olan takip borçlusuna karşı açılan itirazın iptali davasının konusu, icra takibine konu edilen alacaklar olup, davanın amacı itirazla duran takibin devamını sağlamaktır. Bu dava, yargılama usulü bakımından genel hükümlere tabidir. Davalı borçlunun icra dosyasında ileri sürdüğü itirazlar dışındaki itirazlarını da bu dava içinde ancak cevap süresi içinde ileri sürmesi olanaklıdır. Eğer cevap süresi içinde davalı/borçlu diğer itirazlarını ileri sürmezse mahkeme bunları kendiliğinden göz önüne alamaz, takibe itiraz edilirken bildirilen sebeplerle sınırlı araştırma yapmak durumunda kalır.” Sinerji Mevzuat ve İçtihat.

²⁸ Bu sonuç bütün ilamsız icra takipleri açısından geçerli değildir. Örneğin, kambiyo senetlerine özgü haciz yolu ile takipte ne borca itiraz ne de imzaya itiraz takibi kendiliğinden durdurur (İİK m.169/1, İİK m.170/1).

²⁹ Akil (n 21) 211.

³⁰ Akil (n 21) 211.

³¹ Blumenstein (n 2) 259; Kurt Amonn ve Dominik Gasser, *Grundriss des Schuldbetreibungs-und Konkursrechts*, (Stämpfli Verlag 1997) § 18 N 38.

miktarının yargılama sırasında ispat edilememesi durumunda borçlu lehine hükmedilecek vekalet ücreti ve yargılama giderlerinden kaçınma amacıdır. Diğer bir neden ise itirazın iptali davasında alacağın varlığı ve miktarının kesin hükümle belirlenmesi sonucu, dava değerine dahil edilmeyen kısmın takibi için önceki takipten kısmen vazgeçilerek³² yeni bir ilamsız icra takibi başlatmak ya da mahkeme kararında belirtilen ancak icra dosyasında takibe devam edilmeyecek miktar için ayrı bir alacak davası açabilmektir.

Borçlu tarafından icra takibindeki alacağın tamamına itiraz edilmesine rağmen, alacaklı tarafından kısmi dava şeklinde açılan itirazın iptali davalarında, takip talebinde belirtilen miktar ile gerçek dava değeri arasında belirgin bir uyumsuzluk gözlemlenmektedir. Bu davaların büyük bir kısmında, "*fazlaya ilişkin haklar saklı kalmak kaydıyla şimdilik*" ifadesiyle, takipte belirlenen alacak miktarının bir kısmı üzerinden itirazın iptali davası açılmaktadır. Örneğin, somut bir uyuşmazlıkta, yirmi dört adet faturaya bağlı toplam 101.527,70 TL alacağın tahsili amacıyla başlatılan genel haciz yolu ile takip, borçlunun borcun tamamına itirazı neticesinde durdurulmuştur. Alacak, kurus miktarına kadar talep edilmiş olmasına rağmen alacaklı, itirazın iptali davasının dava değerini "*fazlaya ilişkin haklar saklı kalmak kaydıyla şimdilik 15.000 TL*" olarak belirlemiştir. Davanın açıldığı tarihten yaklaşık bir buçuk yıl sonra mahkeme tarafından alınan bilirkişi raporu doğrultusunda alacaklının takip talebinde ileri sürdüğü alacak miktarının varlığı ispatlanmış ve alacaklı, dava değerini ıslah etmek suretiyle takip talebinde gösterdiği bedele yükseltmiştir. Yerel mahkeme davanın kabulüne karar vermiştir. Yargıtay bu davada, kısmi dava açılmasının mümkün olduğunu kabul etmiştir. Ancak, itirazın iptali davası açılması için İİK m.67/1'de öngörülen bir yıllık hak düşürücü süre içinde ıslah yoluyla talep edilmeyen bakiye alacak için harç ikmalinde bulunulursa, alacağın tamamına ilişkin itirazın iptaline karar verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Aksi takdirde, kısmi talep edilen 15.000 TL üzerinden davanın kabul edilmesi ve bu miktar üzerinden itirazın iptali ile takibe devam edilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca, davacı

³² Genel haciz yoluyla takibin geri alınması ve icra hukuku bakımından meydana gelen sorunlar hakkında detaylı bilgi için bkz. Nurbanu Erzurumlu Işık ve Cansu Korkmaz, "Yargı Kararları Çerçevesinde Genel Haciz Yoluyla Takibin Geri Alınması ve İcra Hukuku Bakımından Yarattığı Bazı Sorunlar" (2024) *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 73 (2), 1209 vd.

talep etmişse icra inkâr tazminatının da kısmi talep miktarı üzerinden karara bağlanması gerektiği ifade edilmiştir.³³

Yargıtay, itirazın iptali davasının kısmi dava olarak açılabilceğini güncel uygulaması ile kabul etmekte olup bu yöndeki kararlarına dayanak olarak HMK'nın 109. maddesinin ikinci fıkrasındaki, "*Taraflar arasında talep konusunun miktarının tartışmasız veya açıkça belirli olması durumunda kısmi dava açılmaz*" hükmünün, 6644 sayılı Kanun'un 4. maddesiyle 11.04.2015 tarihinde kaldırıldığını belirtmektedir. Yargıtay'a göre bu değişiklikle birlikte, itirazın iptali davalarının da kısmi dava olarak açılması mümkün hale gelmiştir. Zira yüksek mahkeme, değişiklik öncesindeki kararlarında HMK m. 109/2 hükmünü gerekçe göstererek, itirazın iptali davalarının kısmi dava olarak açılmayacağına karar vermektedir.³⁴

Yargıtay, yerel mahkemelere de sirayet eden itirazın iptali davasının kısmi dava olarak açılabilmesi yönündeki görüşünü, itiraza konu icra takibindeki alacağın tahsilinin bu dava aracılığıyla talep edilebilmesi ve itirazın iptali davasının eda (alacak) davası

³³ Y. 6. HD, E.2022/1274, K.2023/2273, 08.06.2023, www.e-uyar.com (Erişim Tarihi: 28.04.2025); İtirazın iptali davasının kısmi dava olarak açılabilceği yönünde benzer kararlar için bkz. Y. 3. HD, E.2022/1240, K.2022/2308, 15.03.2022, Legalbank; Y. 17.HD, E.2016/1644, K.2018/11686, 04.12.2018, www.e-uyar.com (Erişim Tarihi: 28.04.2025); Y. 15.HD, E.2018/762, K.2018/1808, 07.05.2018, www.e-uyar.com (Erişim Tarihi: 28.04.2025); Y. 23.HD, E.2015/579, K.2016/3160, 24.05.2016, www.e-uyar.com (Erişim Tarihi: 28.04.2025); Antalya BAM 11. HD, E.2020/1006, K.2021/1609, 01.10.2021, www.e-uyar.com (Erişim Tarihi: 28.04.2025); İstanbul BAM 15.HD, E.2021/193, K.2021/720, 05.04.2021, Legalbank.

³⁴ Y.19. HD, E.2014/3880, K.2014/7676, 17.04.2014 “...Davacı tarafından 08/01/2013 tarihinde, 15.000,00 TL üzerinden ilamsız icra takibi başlatılmasına rağmen fazlaya ilişkin haklar saklı tutularak 5.000,00 TL üzerinden itirazın iptali davası açılmıştır. Her ne kadar 6100 sayılı HMK'nın 107. maddesinde belirsiz alacak davası düzenlenmiş ise de belirsiz alacak davası, davanın açıldığı tarihte alacağın miktarını yahut değerini tam ve kesin olarak belirleyebilmesinin davacıdan beklenemeyeceği veya bunun imkânsız olduğu hallerde açılabilir (HMK madde 107-1). Aksi halde belirsiz alacak davası açılmaz. Öte yandan, talep konusunun miktarı, taraflar arasında tartışmasız veya açıkça belirli ise kısmi dava açılmaz (HMK. 109/2). Alacak miktarının tartışmasız veya açıkça belirli olduğu hallerde belirsiz alacak veya kısmi dava açılmasında alacaklının hukuki yararı bulunmamaktadır. Hukuki yarar dava şartlarındadır. (HMK madde 114/4). Somut olayda dava, 15.000,00 TL alacağın tahsiline yönelik yapılan icra takibine itirazın iptali istemine ilişkindir. Davacı, dava dilekçesinde 15.000,00 TL alacağın şimdilik 5.000,00 TL'lik kısmına ilişkin itirazın iptalini istemiş, başka bir anlatımla kısmi dava açmıştır. Bu durumda mahkemece yukarıda açıklanan ilkeler çerçevesinde davacıya davanın tam dava olarak sürdürmesi ve toplam alacak üzerinden eksik peşin harcı tamamlaması konusunda belirtilen yasa hükmü uyarınca kesin süre verilip, sonucuna göre bir karar tesisi gerekirken, yukarıda bahsi geçen hükümler gözetilmeksizin yazılı şekilde karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir.”, www.e-uyar.com (Erişim Tarihi: 28.04.2025)

niteliği taşıması gibi gerekçelere dayandırmaktadır.³⁵ Kanımızca Yargıtay, itirazın iptali davasının hukuki nitelendirilmesinde büyük bir yanlışlığa düşmektedir. Zira bu davanın hukuki nitelendirilmesindeki yanlışlık, uygulamada sorunlara yol açabilecek bir zemin hazırlamaktadır. Bu nedenle, itirazın iptali davasının kısmi dava olarak açılıp açılmayacağını belirleyebilmek için öncelikle bu davanın hukuki niteliğinin doğru bir şekilde tespit edilmesi büyük önem taşımaktadır.

III. İTİRAZIN İPTALİ DAVASININ HUKUKİ NİTELİĞİ

A. Genel Olarak

İtirazın iptali davasının hukuki niteliği konusunda öğretide görüş birliği bulunmamaktadır. Bu bağlamda ileri sürülen görüşlerden ilki, itirazın iptali davasının eda (alacak) davası olarak kabul edilmesi gerektiğidir. İkinci görüş, bu davanın tespit davası olduğunu öne sürmektedir. Üçüncü bir görüş ise itirazın iptali davasının ne tespit ne de eda (alacak) davası olarak nitelendirilemeyeceğini, aksine bu davanın kendine özgü (sui generis) bir dava olduğu yönündedir.

İtirazın iptali davasının hukuki niteliği, öğreti ve uygulamada farklı şekillerde nitelendirildiği için bu davanın kısmi dava olarak açılabilmesi ve mahkemenin vereceği karar ile neticeleri bakımından önemli sonuçlar doğurmaktadır. Dolayısıyla, öğretideki farklı görüşleri dikkate alarak bu meselenin açıklığa kavuşturulması, çalışmamızın amacına ulaşabilmesi için önemlidir.

³⁵ Y. 6.HD, E.2021/3838, K.2022/1695, 28.03.2022 “...itirazın iptali davası, müddeabihi takip konusu yapılmış ve borçlunun itiraz etmiş olduğu alacak olan bir eda davasıdır.”, Legalbank; Y. 9. HD, E.2001/17999, K.2001/17295, 05.11.2001 “...İtirazın iptali davası, İcra İflas Kanununun 67. maddesinde düzenlenmiş olup, miktarı takip konusu yapılmış ve borçlunun itiraz etmiş olduğu alacak olan, normal bir alacak davasıdır. Başka bir anlatımla bu dava hem takibe yapılan itirazın iptalini hem de alacağın tahsilini içermektedir.” Legalbank; Aynı doğrultuda bkz. Y. 11. HD. E.1990/4527, K.1990/4651, 11.06.1990; Y. 11. HD., E.1988/7571 K.1988/1612, 15.03.1988; Y. 19.HD. E.1994/1553, K.1994/10961, 15.11.1994, (Deynekli ve Kısa (n 3) 81, dn. 305-307); Yargıtay’ın önceki tarihli kararlarında, itirazın iptali davası ile eda (alacak) davası arasında bir ayırım yaptığı ve bu farkı dikkate alarak ortaya çıkan çeşitli sorunları bu doğrultuda çözdüğü gözlemlenmektedir. Bu bağlamda, itirazın iptali davasının tespit davası olarak kabul edilmesi gerektiği ifade edilmektedir. Y.11.HD. E.1972/1174, K.1972/1203, 14.03.1972 “Davacı, dava dilekçesinde itirazın iptaline, icranın sürdürülmesine, gider, faiz, avukatlık ücreti ve icra inkâr tazminatına karar verilmesini istemiştir. Bu açıklamadan da anlaşılacağı gibi, davacının asıl alacağı yönünden bir ödetme istemi yani bir eda davası söz konusu değildir. Davacı, davalının itirazının iptaliyle, icranın devamına karar verilmesini istediğine göre, bu istemin bir tespit davası olarak görülmesi ve alacağın belirlenmesi ile yetinilerek ‘ödetme kararı’ verilmemesi gerekir”, (Talih Uyar, İtirazın İptali Davası ile Tahsil (Eda) Davası (Bilge Yayınevi 2020) 11, dn. 9).

B. Eda (Alacak) Davası Görüşü

İtirazın iptali davasının hukuki niteliğine ilişkin bir görüş, bu davanın normal bir eda (alacak) davası olarak kabul edilmesi gerektiğini savunmaktadır.³⁶ Zira eda davası, alacağın tespiti içermeyle birlikte alacaklının borçluyu, borcu ödemeye zorlanmasını talep ettiği bir davadır. Başka bir deyişle itirazın iptali davasının amacı öncelikle ödeme emri ile talep edilen alacağın ödenmesini temin için hükme bağlanmasıdır. Bu dava, bir alacağın varlığının tespiti ile birlikte söz konusu alacağın tahsiline yönelik bir dava olarak da değerlendirilebilir. Ayrıca, itirazın iptali davasına ilişkin özel düzenlemeler arasında yer alan icra inkâr tazminatı ve kötü niyet tazminatı talepleri de eda hükümleri içermektedir.

İsviçre'de icra inkâr tazminatına ilişkin özel bir düzenleme bulunmadığından, itirazın iptali davasının eda (alacak) davası olarak değerlendirilmesi gerektiği öğretide yaygın bir görüş olarak kabul edilmektedir.³⁷

C. Tespit Davası Görüşü

İtirazın iptali davasının hukuki niteliğine ilişkin diğer bir görüş, bu davanın tespit davası olarak kabul edilmesi gerektiği yönündedir.³⁸ Bu görüşü savunan yazarlara göre itirazın iptali davasında alacaklı, yalnızca borçlunun eda hükmüne mahkûm edilmesini talep etmemektedir. Davacı, alacağının varlığını ispatlayarak borçlunun ödeme emrine karşı ileri sürdüğü itirazın haksızlığının tespitini istemektedir. Bu bağlamda, itirazın haksızlığının tespitine dayanan ilâm, tahsil niteliği taşımamaktadır. Ayrıca, yargılama giderleri ve tarafların talepleri doğrultusunda hükmedilebilen icra inkâr tazminatı, bu davada ikincil olarak eda hükmü içermektedir. İtirazın iptali davasında esas olan, alacaklının alacağının varlığını ispat etmesi ve borçlunun itirazının haksız olduğunun

³⁶ Gürdoğan (n 4) 38; Postacıoğlu (n 4) 180; Muşul (n 4) 414; Yılmaz (n 5) 615; Kuru (n 2) 248; Karlı (n 2) 269; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası (n 2) 216.

³⁷ Hans Fritzsche ve Hans Ulrich Walder-Bohner, *Schuldbetreibung und Konkurs Nach Schweizerischem Recht, Band I* (Schulthess 1984) 223; Daniel Staehelin, Thomas Bauer ve Adrian Staehelin, *Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs*, (Helbing und Lichtenhahn 1998) 615-618; Kostkiewicz ve Vock (n 5) 468; Vock ve Meister-Müller (n 2) 117.

³⁸ Tahir Çağa, “Ödeme Emrine İtirazın İptali” (1976) *Banka ve Ticaret Dergisi*, 8 (3) 25; Yavuz Okçuoğlu, *Yargıtay Kararları ve Karşı Oylarım* (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları 1991) 10-14; Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit (n 2) 114

tespit edilmesidir. Bu nedenle, itirazın haksızlığına dair verilen ilâmda, borçlu aleyhine icra inkâr tazminatına hükmedilmiş olsa dahi bu ilâm, yalnız bu nedenle alacak davası hükmü taşımaz. Ayrıca, dava sonucunda borçluyu edaya mahkûm etmek hedeflenmemekte ve mahkeme, borçluyu edaya mahkûm etmeyip doğrudan itirazın iptaline karar vermektedir. Alacaklının bu davadaki amacı, yalnızca alacağının varlığını ispat ettirmektir.³⁹

D. Kendine Özgü (Sui Generis) Dava Görüşü

İtirazın iptali davasının hukuki niteliği konusunda, bu davanın yalnızca ne bir eda ne de bir tespit davası olduğu, aksine kendine özgü (sui generis) bir yapıya sahip olduğu görüşü de mevcuttur. Bu görüşü benimseyen yazarlara göre⁴⁰ itirazın iptali davası, icra hukukuna özgü olarak düzenlenmiş ve özel bir takip hukuku müessesesi olarak ayrıksı bir yapıya sahiptir. Buna göre Kanun'un öngörmüş olduğu bir yıllık hak düşürücü süre içinde açılması ve mahkemenin haksız çıkan tarafı icra inkâr tazminatına mahkûm etmesi itirazın iptali davasının kendine özgü bir dava olduğuna delâlet eder. Nitekim bu dava İİK. m. 67 hükmünde ayrıca ve açıkça düzenlendiği için icra hukuku nazarında takip işlemlerine özgü bir hukukî yol olarak kabul edilmelidir.⁴¹

İsviçre öğretisinde de itirazın iptali davasının kendine özgü bir niteliğe sahip olduğu yönünde bir görüş bulunmaktadır.⁴² Bu görüşe göre, dava neticesinde verilen kararın, takibin devamının sağlanması yani borcun icrasını temin amacıyla bir "köprü hüküm" işlevi gördüğü ifade edilmektedir. Bu nedenle, itirazın iptali davasının sadece eda hükmüne ilişkin bir talep içerdiğini belirtmenin doğru olmadığı ifade edilmiştir.

Öğretide benzer başka bir görüş ise, itirazın iptali davasının eda ve tespit davasının sonuç ve taleplerini içeren karma bir dava olduğunu savunmaktadır.⁴³ Bu görüşe göre,

³⁹ Çağa (n 38) 21, 30.

⁴⁰ Deynekli ve Kısa (n 3) 80-81; Muşul (n 4) 390; Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özkes (n 2) 116; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 2) 149-150; Görgün, Börü ve Kodakoğlu (n 2) 100; İbrahim Ermenek ve Betül Azaklı Arslan, "İcra ve İflâs Hukuku Açısından Ticarî Davalarda Arabulucuya Başvuru Zorunluluğu" (2020) *Türkiye Baralar Birliği Dergisi*, 33 (148) 159.

⁴¹ Muşul (n 4) 390.

⁴² Eichel (n 2) 33.

⁴³ Gönen Eriş, "Ödeme Emrine İtirazın İptali Davası ve Bazı Sorunlar" (1977) *Ankara Barosu Dergisi*, 5, 826 – 828; Orhan Onur Ay, *İcra ve İflas Hukukunda İtirazın İptali Davası* (Yayınlanmamış Yüksek

mahkemenin verdiği kararda icra inkâr tazminatı ve yargılama giderleri, ilâmın eda kısmını oluşturur. Bu çerçevede, itirazın iptali davası ile tespit davası arasındaki tek fark, icra inkâr tazminatının tahsil edilmesi olup yargılama giderleri tespit davalarında da bulunmaktadır. Bu durum, itirazın iptali davasının karma bir nitelik taşıdığının göstergesidir. Ayrıca bu görüş, yalnızca icra inkâr tazminatı kısmındaki eda hükmüne odaklanarak itirazın iptali davasının bir eda davası olarak değerlendirilmesinin davanın hukuki niteliğinin belirlenmesinde eksik ve hatalı olacağına dikkat çekmektedir. Zira, itirazın alacaklıya tebliğinden itibaren ancak bir yıllık süre içinde açılabilen bu dava, eda davası niteliğindeki alacak davasındaki alacağa bağlanan zamanaşımı süresinden farklı bir süreç izler.⁴⁴ Sonuç olarak, bu görüşe göre itirazın iptali davasının hem tahsil hem de tespit niteliği taşıdığı savunulmaktadır.

E. Değerlendirme ve Görüşümüz

Kanımızca itirazın iptali davası, yalnızca bir eda veya bir tespit davası olarak nitelendirilemez. Nitekim itirazın iptali davasının hukuki niteliğini doğru bir şekilde belirlemek için İİK m.67 hükmünün tamamını madde başlığıyla birlikte bütünsel bir şekilde değerlendirmek gerekir.

İİK m.67/1'de, takip talebine itiraz edilen alacaklının, borçlunun bu itirazını geçersiz kılmak amacıyla genel hükümlere dayanarak mahkemeye başvurması gerektiği ve bu yargılama sürecinde, takip talebinde belirtilen alacağın varlığını (miktarı ve doğum sebebi ile birlikte) ispat etmesi gerektiği ifade edilmiştir. Maddedeki düzenleme gereği, itirazın iptali davası açılabilmesi için ilk şart borçlu aleyhine para veya teminat alacağına ilişkin geçerli bir ilamsız icra takibinin bulunmasıdır.⁴⁵ Diğer bir şart ise bu takip dosyasından gönderilen ödeme emrine karşı borçlunun süresinde itiraz etmiş olması

Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2021) 15; Yargıtay da bir kararında itirazın iptali davasını, icra hukuku esaslarına dayalı ve kendine has özellikleri ve kuralları olan karma bir dava olarak nitelendirmiştir. Bkz. YHGK. 2005/19-528, K.2005/568, 12.10.2005, (Ermenek ve Azaklı Arslan (n 40) 159, dn. 50).

⁴⁴ Eriş (n 43) 828; Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes (n 2) 116-117.

⁴⁵ Alacaklının, borçluya noter aracılığıyla borcun ödenmesi talebini ilettiği bir durumda, borçlunun yine noter aracılığıyla bu alacak talebine itiraz ettiği farz edildiğinde, alacaklının bu itirazın geçersiz kılınmasını sağlamak amacıyla doğrudan genel mahkemede itirazın iptali davası açması mümkün değildir. İİK m.67/1 hükmü gözetildiğinde, borçluya karşı geçerli bir ilamsız icra takibinin başlatılmış olması, söz konusu davanın açılabilmesi için bir dava şartıdır (HMK m.114/2).

gerekliliğidir.⁴⁶ Zira ödeme emrine itiraz edilmemesi durumunda, mahkeme tarafından verilecek karar doğrultusunda hüküm etkisini yitirecek bir itiraz bulunmayacaktır.

İtirazın iptali davası ile ilgili olarak Yargıtay, bu davanın icra takibiyle sıkı bir bağ içinde olduğuna özellikle vurgu yapmaktadır. Söz konusu bağ, yalnızca borcun dayanağı olan senet veya borcun sebebiyle sınırlı kalmayıp, talep edilen alacak miktarı açısından da kabul edilmektedir.⁴⁷ Zira Kanun'da yer alan "takip talebine itiraz" ifadesi, yalnızca alacak miktarına yönelik bir itirazı değil, takibin tamamına ilişkin itirazların bütüncül olarak değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır. Bu ifade ile dahi itirazın iptali davasının, itiraza dayanak oluşturan ilamsız icra takibine sıkı bir şekilde bağlı olduğu kabul edildiğinden, örneğin takip şartlarının eksikliği nedeniyle (borcun sebebinin takip talebinde belirtilmemesi gibi) takip iptal edilirse, bu durumda takibin, itirazın iptali davası

⁴⁶ İlamsız icra takibine karşı borçlunun, yedi günlük itiraz süresi içinde hiç itiraz etmemesi veya sürenin dolmasından sonra itirazda bulunması durumunda, takip hukuken durmayacağından, icra müdürü tarafından olası bir durdurma kararına karşı öncelikle şikâyet (İİK m.16) yoluna başvurularak bu kararın iptali sağlanmalıdır. Şikâyet yoluna gidilmeden doğrudan itirazın iptali davası açılması halinde ise itirazın süresinde yapıp yapılmadığı, davaya bakan mahkeme tarafından re'sen dikkate alınacağı için bu durum dava şartlarından biri olan hukuki yarar yokluğu nedeniyle davanın usulden reddine neden olabilir (HMK m.115/2).

⁴⁷ YHGK, E.2017/1299, K.2021/779, 17.06.2021 "...Takip alacaklısı tarafından ödeme emrine süresi içinde itiraz etmiş olan takip borçlusuna karşı açılan itirazın iptali davası İİK'nin 67 ve devamı maddelerinde düzenlenmiştir. Anılan maddeye göre, bu davanın açılabilmesi için; ilamsız takip yapılmış olması, borçlunun bu takibe itiraz etmesi, alacaklının itirazın kaldırılması için icra mahkemesine başvurmaması ve itirazın alacaklıya (davacıya) tebliğinden itibaren alacaklının bir yıl içinde mahkemeye başvurmuş olması gerekmektedir. İtirazın iptali davasının konusu, icra takibine konu edilen alacaklar olup, davanın amacı ise itirazla duran takibin devamını sağlamaktır." www.e-uyar.com (Erişim Tarihi: 28.04.2025); YHGK, E.2017/903, K.2018/974, 25.04.2018, "...İtirazın iptali davasının konusu, icra takibi konusu yapılmış olan alacaktır; bu nedenle, itirazın iptali davası açılmadan önce, borçlu itiraz ettiği borcu tamamen öderse, alacaklının itirazın iptali davası açmakta hukuki yararı (HMK 114/1-h) yoktur (Kuru, B: İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı, Eylül 2017, s.107). İtirazın iptali davası icra takibine sıkı sıkıya bağlı; itiraz üzerine duran icra takibinin devam edebilmesini sağlayan ve takip hukuku içinde olmakla birlikte, maddi hukuk ilişkisinin incelenerek uyumsuzluğu kesin hükümle sonuçlandıran bir davadır. Davanın takibe bağlılığı alacağın miktarı bakımından söz konusu olduğu gibi alacağın kaynağı bakımından da geçerlidir." www.e-uyar.com (Erişim Tarihi: 28.04.2025); Aynı doğrultuda bkz. Ankara BAM 27.HD, E.2023/1135, K.2023/1184, 17.11.2023, "Dava, itirazın iptali taleplidir. Ankara Batı İcra Dairesinin 2020/29490 sayılı ilamsız icra takibi 667.500 USD alacağın tahsiline ilişkin olup, takip 11.08.2019 tarihli dekonta dayalıdır. İcra takibine dayanak dekont 667.500 USD'nin davalı Şirketine ödenmesine ilişkin olduğundan ve davalı Şirketinin dayandığı satışa ilişkin 07.11.2019 tarihli e-fatura da 16.10.2019 tarihli proforma faturaya ilişkin olarak düzenlendiğinden mahkemesince uyumsuzluğun tacirler arasındaki satış sözleşmesinden kaynaklandığı, bu kapsamda davanın itirazın iptali talepli olduğu, itirazın iptali talepli davanın icra takibi ile sıkı sıkıya bağlı bulunduğu, yargılamanın takip talebindeki alacak ve dayanağı ile bağlı ve sınırlı olarak yapılması gerekirken hatalı değerlendirmeye, yazılı şekilde karar verilmesi..." Sinerji Mevzuat ve İçtihat.

ile birlikte devamına yönelik bir karar verilmesi de mümkün olmayacaktır. Dolayısıyla, bu davanın anılan aşamadan sonra görülmesinde hukuki yarar kalmayacaktır. Diğer yönden mahkeme, tahkikat sürecinde takip konusu alacağın bulunmadığı sonucuna ulaşırsa, itirazın iptali davasını reddeder. Davanın reddi kararının kesinleşmesiyle birlikte, alacaklının takibe konu ettiği alacağın var olmadığı kesin bir hükümle tespit edilmiş olur. Bu hüküm, yalnızca davanın taraflarını etkilemekle kalmaz, aynı zamanda davanın dayanağını oluşturan icra takibinin de iptalini sağlar.

İİK m.67'nin düzenlendiği üst başlıkta, "itirazın hükümden düşürülmesi" ifadesinin kullanıldığı görülmektedir. Mehaz İsv.İİK m.79'un üst başlığı da "itirazın hükümden düşürülmesi" olarak düzenlenmiştir. Mahkemenin yaptığı tahkikat sonunda borçlunun takip talebinde belirlenen miktarda veya daha az miktarda borçlu olduğu kanaatine varılırsa itirazın iptaline karar verilir. Bu karar, takibe konu alacağın varlığını tespit eden ve icra dairesine nazaran bu davada fer'i icra organı olan⁴⁸ genel mahkemelerce verilir.⁴⁹

İİK m.67/1'de geçen "itiraz" kelimesi, İİK m. 62'de belirtildiği şekilde, takip hukukunda borçlunun takibe karşı yaptığı itirazı ifade etmektedir. "İptal" kelimesine yüklenecek anlam ise, maddi hukuk anlamındaki iptal edilebilirlik ve dolayısıyla bir hukuki işlemin ortadan kaldırılması değil, borçlunun ilamsız takipte yaptığı itirazı ortadan kaldırmak veya hükümden düşürmektir.⁵⁰ İİK m.67 başlığı da "itirazın iptali" olup bu davanın temel amacı, borçlunun takip dosyasındaki borca itirazının geçersizliğini tespit etmek ve alacaklının mevcudiyetini kanıtladığı ölçüde takipte ileri sürdüğü alacağın miktarını doğrulamaktır. Bu süreç, alacaklının dava açmak yerine doğrudan icra takibi ile

⁴⁸ Türk icra ve iflas hukuku'nda, icra ve iflas işleri için resmi ve asli organ icra mahkemesi olmakla birlikte genel mahkemeler de Kanun'un göndermesiyle yargılama organı olarak görev yapmaktadır. Genel mahkemelerin bu faaliyeti kapsamında, iflasa karar vermek (İİK m.156), sıra cetveline itiraz davasını karara bağlamak (İİK m.142), iptal davasına hüküm vermek (İİK m.277), ihtiyati haciz hakkında karar vermek (İİK m.258), itirazın iptali davasına bakmak (İİK m.67) ve menfi tespit davasında karar vermek (İİK m.72) örnek kabilinden sayılabilir. Ahmet Cahit İyilikli, Emel Alaçam ve Ayten Daldal, "Takip Hukukunda İcranın Geçici Durdurulması" (2020) *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi* 8 (16) 206-207.

⁴⁹ Nilüfer Boran Güneysu, "İcra Takip İşlemleri" (2012) *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 101, 41.

⁵⁰ Rona Serozan, *Sözleşmeden Dönme* (İstanbul Üniv. Huk. Fak. Yayınları 1975) 151; Talih Uyar, *İcra ve İflâs Hukukunda İptal Davaları* (Feryal Matbaacılık 1992) 2; Bilge Öztan, *Medeni Hukukun Temel Kavramları* (Turhan Kitabevi 2005) 32-33; Erdem (n 2) 4.

alacağını tahsil yönünde ortaya koyduğu iradesine karşı yapılan itiraz ile kapanan cebri icra sürecinin yeniden başlatılmasını sağlamayı hedefler. Dolayısıyla iptal davası sonucunda mahkeme tarafından alacağın tahsiline yönelik bir karar verilmesi mümkün olmadığından bu kararı, doğrudan alacağın tahsilini sağlamak amacıyla verilen bir eda hükmü olarak görmek yanıltıcı olur. Tam tersine, mahkeme tarafından alacağın varlığının tespiti durumunda bu karar, takiple bağlantıyı yeniden kuran ve icra takip işlemini yeniden başlatan bir “köprü hükmü”⁵¹ olarak değerlendirilmelidir. Bu bağlamda, itirazın iptali kararı, alacaklının doğrudan ilamlı icra yoluyla alacağını tahsil etmesine olanak tanımaz; yalnızca alacağının cebri icra marifetiyle tahsiline yönelik sürece bir adım daha yaklaşılmasını sağlar.⁵² Bu yaklaşımdan hareketle, öğretide itirazın iptali kararının bir icra takip işlemi olarak değerlendirilebileceği yönünde görüşler de bulunmaktadır.⁵³

İİK m. 67'nin tüm hükümleri birlikte değerlendirildiğinde, icra inkâr ve kötü niyet tazminatı dışında mahkemenin bir eda hükmü tesis etmesini gerektiren herhangi bir düzenlemenin bulunmadığı görülmektedir. Nitekim, alacaklının itirazın iptali davası kapsamında, takip konusu alacağın tahsiline karar verilmesini talep etmesi de hukuken mümkün değildir. Bu bağlamda, Yargıtay içtihatlarında da ifade edildiği üzere, alacaklının itirazın iptali davasını kısmi dava şeklinde açması hâlinde, Kanun'da öngörülen bir yıllık hak düşürücü süre içinde ıslah yoluyla bakiye alacağı talep etmesi ve bu doğrultuda harç ikmalinde bulunarak alacağın tamamı için itirazın iptalini istemesi hukuken mümkün değildir. Öte yandan, icra inkâr ve kötü niyet tazminatları yalnızca icra hukukuna özgü yaptırımlar olup, bu yaptırımlara mahkemece hükmedilebilmesi tarafların açık talebine bağlıdır. Buna karşılık, ayrı bir alacak davasında taraflarca talep edilse dahi, mahkemenin bu tazminatlara hükmetmesi mümkün değildir. Tüm bu açıklamalar ışığında, itirazın iptali davasının bir eda davası olarak nitelendirilmesi isabetli bir değerlendirme olmayacaktır.

⁵¹ Eichel (n 2) 33.

⁵² Boran Güneysu (n 49) 41.

⁵³ Boran Güneysu (n 49) 41; Aziz Serkan Arslan, *İcra Takip İşlemleri, Etkileri ve Hukuka Aykırılığın Sonuçları* (Yetkin Yayınları 2018) 96.

İtirazın iptali davasının yalnızca bir tespit davası olarak nitelendirilmesi de kanaatimize göre mümkün değildir. Zira bu dava ile yalnızca takipte ileri sürülen alacağın varlığının tespiti değil, aynı zamanda borçlunun yaptığı itirazın geçersizliği de belirlenerek, cebri icra sürecinin yeniden başlatılması hedeflenmektedir. Ayrıca tespit davası, taraflar arasında bir uyuşmazlık olmadan mevcut bir durumu belirlemek⁵⁴ amacıyla da açılabilir. İtirazın iptali davasında ise aktif bir icra takip süreci mevcut olmakla birlikte borçlu tarafından yapılan itirazın hükümden düşürülmesi amaçlanır. Bir başka deyişle tespit davaları, sadece belli bir durumun varlığının ya da yokluğunun mahkeme tarafından belirlemesine yönelikken, verilen hükmün yargılama giderleri haricinde ilamlı icraya konu edilebilmesi de mümkün değildir. Oysa itirazın iptali davasında, icra takibinin devamına engel olan bir itirazın hukuki geçerliliği sorgulanır ve alacağın mevcudiyeti halinde itiraz ortadan kaldırılarak takip sürecinin yeniden işleyebilmesi için gerekli olan karar verilir. Bu durum, itirazın iptali davasının yalnızca bir tespit davası olmadığını, aynı zamanda verilen hükümle icra sürecini aktif hale getiren ve yeniden başlatılmasına olanak sağlayan icra takip işlemini bünyesinde barındırdığını gösterir. Ayrıca tespit davalarında, davacı tarafın güncel hukukî yararının bulunması dava şartı olarak öngörülmüştür (HMK m.106/2).⁵⁵ Yani davacı, kendini tehdit eden tehlikenin ancak tespit davası ile giderilebileceğini ispat ederse hukuki yararının varlığından söz edilebilir.⁵⁶ Aynı zamanda tespit davası açılabilmesi için dava konusu hakkında öncelikli

⁵⁴ Alman hukukunda, tespit davası (ZPO- § 256) sayesinde taraflar, uyuşmazlık durumunda hukuki ilişkilerini daha erken bir aşamada netleştirerek, risk almadan düzenlemeler yapma olanağına sahip olurlar. Bu durum, beyanın maddi hukuki gücü nedeniyle, ilerleyen süreçte alacak veya tazminat talepleri için açılacak davalardan önce söz konusu beyanın geçerlilik kazanmasını sağlayarak mümkün hale gelir. Hans-Joachim Musielak ve Wolfgang Voit, *Zivilprozessordnung: ZPO* (Vahlen 2024) ZPO § 256 Rn. 1; Thomas Rauscher ve Wolfgang Krüger, *Münchener Kommentar zur Zivilprozessordnung mit Gerichtsverfassungsgesetz und Nebengesetzen* (C.H. BECK 2025) ZPO § 256 Rn. 1-5; Monika Anders ve Burkhard Gehle, *Zivilprozessordnung mit GVG und anderen Nebengesetzen* (C.H. BECK 2025) ZPO § 256 Rn 4,5.

⁵⁵ İsviçre Federal Usul Kanunu'nda (Schweizerische Zivilprozessordnung - SchZPO) tespit davasının düzenlendiği 88. maddede, davacının hukuki yararının varlığına ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak, aynı Kanun'un 59. maddesinde yer alan dava şartları çerçevesinde, tespit davası açan davacının hukuki yararının bulunması gerektiği İsviçre öğretisinde kabul edilmektedir. Myriam A. Gehri, Ingrid Jent-Sørensen ve Martin Sarbach, *ZPO Kommentar Kommentar zur Schweizerischen Zivilprozessordnung* (Orell Füssli 2023) 303.

⁵⁶ Hakan Pekcanitez, *Pekcanitez Usul-Medeni Usul Hukuku* (On İki Levha Yayıncılık 2017) 977.

olarak eda davasının açılabilmesi de bir gerekliliktir.⁵⁷ Alacaklı, alacağını yalnızca icra takibi yoluyla değil, aynı zamanda alacak davası sonucunda eda hükmü içeren bir mahkeme kararı ile de tahsil edebileceğinden, her zaman öncelikli olarak eda davası açma hakkına sahiptir. Zira alacaklı tarafından açılacak alacak (eda) davasında, alacağın tespiti de gündeme gelir. Bu durumda, tespit davası açmanın alacaklıya herhangi bir hukuki yarar sağlamayacağı söylenebilir. Bu nedenle, itirazın iptali davasını yalnızca bir tespit davası olarak nitelendirmek doğru bir yaklaşım olmayacaktır.

İtirazın iptali davasının eda veya tespit davalarından farklılık gösterdiği bir diğer husus, yargı harcı ile ilgilidir. 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun 29. maddesinin 3. fıkrasına göre, ilâmsız takiplerde alınan peşin harç, alacaklının mahkemeye başvurması durumunda geri iade edilir veya alacaklının talebi üzerine mahkeme harçları ile mahsup edilir. Bu nedenle, itirazın iptali davasında uygulanan harç usulü de normal bir eda ve tespit davasından farklılık arz etmektedir.

İfade etmeye çalıştığımız üzere itirazın iptali davası, sadece ilamsız takip hukukuna özgü⁵⁸ düzenlenmiş bir yapıya sahip olup kendi içinde belirli dava şartları ve sonuçlar içerir. Kanımızca bu dava, alacaklının takip talebinde miktarını belirttiği alacağın varlığının ispatlandığı ölçüde borçlunun yaptığı itirazın hükümsüz hale getirilmesine yönelik olup aslen takibin devamlılığını sağlamayı amaçlayan⁵⁹ ve sadece icra hukukuna özgü kabul edilmiş bir başvuru yoludur. Nasıl ki bir davada talep sonucu, dava türünün belirlenmesinde etkindir⁶⁰; itirazın iptali davasında da talep sonucu, doğrudan alacağın tahsili yerine haksız olduğu düşünülen itirazın ortadan kaldırılması ve alacağın cebri icra sahasında tahsil edilebilmesi için duran takibin önüne çekilen setin

⁵⁷ Pekcanitez (n 56) 977.

⁵⁸ Deynekli ve Kısa (n 3) 80-81; Muşul (n 4) 390; Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özkes (n 2) 116; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 2) 149-150; Görgün, Börü ve Kodakoğlu (n 2) 100; Ermenek ve Azaklı Arslan (n 40) 159.

⁵⁹ Y. 3. HD, E.2021/7426, K.2022/5268, 31.05.2022 “Yasal dayanağını 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu’nun (İİK) 67. maddesinden alan itirazın iptali davası ile alacaklı; icra takibine karşı borçlunun yaptığı itirazın iptali ile İİK’nin 66. maddesine göre itiraz üzerine duran takibin devamını sağlamayı amaçlamaktadır. Takip hukukundan doğan bu davada tespit edilecek husus, borçlunun icra takibine yapmış olduğu itirazında haklı olup olmadığının belirlenmesidir.” www.e-uyar.com (Erişim Tarihi: 28.04.2025)

⁶⁰ Pekcanitez (n 56) 1150; Osman Duran, *Medeni Usul Hukukunda Taleple Bağlılık İlkesi* (Seçkin Yayıncılık 2020) 109.

açılması yönündedir. Zira bu dava dilekçelerinde talep sonucu genellikle; “*Borçlunun ...İcra Dairesinin Esas sayılı icra dosyasına havi haksız itirazının iptali ile takibin devamına karar verilmesi*” şeklinde ifade edilmektedir. Mahkemenin bu sonuca ulaşabilmesi için alacaklının, takip talebinde miktarını belirttiği alacağın varlığını ispat etmesi gerekmektedir. Alacağın varlığının ve miktarının tespit edilmesi halinde mahkeme, tespit hükmü vermek yerine, borçlunun itirazının haksız olduğuna dair bir değerlendirme yaparak “*davalı-borçlu tarafından...icra dairesinin ... esas sayılı icra dosyasına yapılan itirazın iptali ile takibin devamına*” şeklinde bir karar verir. Ayrıca alacağın varlığının ispatı, dar yetkili olan icra mahkemesinde, genel mahkemelerdeki yargılama usullerine göre daha sınırlı olduğundan, kanun koyucunun bu davanın icra mahkemesi yerine genel mahkemelerde görülmesini tercih ettiği görülmektedir.

Sonuç olarak, itirazın iptali davası her ne kadar genel mahkemelerce görülüp karara bağlansa dahi doğrudan itiraza konu icra takibi ve takip hukuku ilkeleri ile ayrılmaz bir ilişki içindedir. Bu özelliği ile de sadece ilgili icra takibi bakımından hüküm doğuracak şekilde etki meydana getirir. Bu nedenle, söz konusu dava hem koşulları hem de hüküm doğurucu etkisi itibarıyla icra hukukuna özgü bir dava niteliği taşımakta olup, aynı zamanda akıbeti de itiraz edilen takibe sıkı sıkıya bağlıdır. Bu bağlamda, itirazın iptali davası ne yalnızca bir eda davası ne de salt bir tespit davası olarak sınıflandırılabilir. Öğretide de vurgulandığı üzere, itirazın iptali davası kanaatimizce de “icra hukukuna özgü” bir dava olarak nitelendirilmelidir.

IV. İTİRAZIN İPTALİ DAVASININ KISMİ DAVAYA ELVERİŞLİLİK BAKIMINDAN DEĞERLENDİRMESİ

A. Genel Olarak

Yukarıda belirttiğimiz üzere itirazın iptali davası, İİK’da düzenlenen ve icra hukukunun kendine özgü özelliklerine sahip bir dava olup, hükmünün etkileri de yalnızca alacağın konu edildiği icra takibine bağlı olarak ortaya çıkar. Bu nedenle söz konusu dava, itiraza uğrayan icra takip dosyasıyla doğrudan bir ilişki ve etki bağı içerisindedir. Bu bağlamda, ilgili icra dosyasındaki alacağın varlığı ve miktarı ile davadaki talep sonucu arasında yakın bir bağlantı bulunduğu kabul edilmelidir.

İtirazın iptali davasında mahkeme, icra takibine konu olan alacağın doğrudan borçludan tahsil edilmesi yönünde hüküm tesis edemez. Zira bu dava, öğretide savunulan görüşler ve Yargıtay'ın son dönem yerleşik kararlarının aksine eda davası niteliği taşımamaktadır. Bunun yanı sıra İİK m.67/5 hükmü gereğince alacaklı, itiraza uğrayan takibin devamı yerine genel mahkemelerde bir alacak davası açma hakkına da sahiptir. Dolayısıyla alacaklının takibe konu ettiği alacağı tahsil edebilmesi için her hâlükârda itirazın iptali davası açmak zorunluluğu bulunmamaktadır. Buna rağmen, Kanun'da belirtilen hak düşürücü süre içinde (İİK m.67/1) itirazın iptali davası açmayı tercih eden alacaklının, itirazın iptali davasının niteliğini dikkate alarak bu davanın yargılamasındaki usul ve esaslara uygun bir şekilde hareket etmesi gerekmektedir. Bu aşamada, alacaklının itirazın iptali davasını normal bir alacak davası gibi kısmi dava olarak açıp açamayacağı ve kısmi davanın sonuçlarından yararlanıp yararlanamayacağı hususlarının tespiti önem taşımaktadır.

B. Kısmi Davanın Konusu, Amacı ve Hukuki Yarar Bakımından Değerlendirme

Davacının aynı hukuki ilişkiden kaynaklanan alacağının veya hakkının tamamını değil de şimdilik sadece belli bir bölümünü talep edip bakiye kısmını kapsam dışında bıraktığı davaya “kısmi dava” denir.⁶¹ Kısmi dava, uygulama ve öğretide genellikle bu

⁶¹ Pekcanitez (n 56) 989; Akil (n 12) 63; Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz, Sema Taşpınar Ayvaz ve Emel Hanağası, *Medeni Usul Hukuku* (Yetkin Yayınları 2020) 290; Abdurrahim Karlı, *Medeni Muhakeme Hukuku* (Filiz Kitabevi 2020) 323; Murat Atalı, İbrahim Ermenek ve Ersin Erdoğan, *Medeni Usul Hukuku* (Yetkin Yayınları 2020) 343; L. Şanal Görgün, Levent Börü ve Mehmet Kodakoğlu, *Medeni Usul Hukuku* (Yetkin Yayınları 2025) 276; İdil Tuncer Kazancı, “Yargıtay Uygulaması Işığında Kısmi Davaya İlişkin Bazı Sorunlar” (2020) *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 28 (3) 1509; Kısmi dava öğretide, davacının davalıya karşı bölünebilir bir talebinin bir bölümünü dava edip bakiye kısmının dava dışı bırakılması olarak da tanımlanmaktadır. H. Yavuz Alangoya, M. Kâmil Yıldırım ve Nevhis Deren Yıldırım, *Medeni Usul Hukuku Esasları* (Beta Yayınları 2009) 212.

adla anılmakla birlikte amacı bakımından “ön dava”⁶², “pilot dava”⁶³, “örtülü tespit davası”⁶⁴ adları ile de anılmaktadır.

Öğretide kabul gördüğü üzere davacının kısmi dava açmaya yönelmesinin temel sebepleri, yargılama harçlarından tasarruf sağlamak ve olası bir aleyhe kararın doğuracağı yargılama giderleri riskinden kaçınmaktır.⁶⁵ Bu yönüyle kısmi davada hukuki yarar, ispat durumunun zorluğu ve hukuki ilişkinin açık olmamasından kaynaklı olarak yargılama giderleri rizikosunun azaltılması olarak ifade edilmektedir.⁶⁶

İtirazın iptali davalarının uygulamada kısmi dava olarak açılmasının başlıca sebeplerinden biri, takip talebinde belirtilen alacak miktarına dayalı olarak daha düşük yargılama harçlarının ödenmesinin tercih edilmesidir. Diğer bir önemli neden ise takip talebinde belirtilen alacak miktarına rağmen, davada daha düşük bir miktarın ispatlanabileceği düşüncesidir. Bu durum, ispatlanamayan alacak miktarı nedeniyle alacaklının borçluya hem yargılama giderlerini hem de icra tazminatını ödemek zorunda kalma olasılığını gündeme getirmektedir.

Kısmi dava açma, davacının bir hakkını kullanması biçiminde dışa yansımaktadır.⁶⁷ Fakat her hak gibi dava açma hakkının da dürüstlük kuralına (TMK m.2; HMK m.29/1) uygun kullanılması gerekir.⁶⁸ Bu doğrultuda davacının yargılama

⁶² Y. 11 HD, E.1988/7155, K.1988/2087, 06.04.1988 “Ön davada davacı yan, olay tarihinden itibaren banka iskonto haddi oranında faiz istemiş ve mahkemece olay tarihinden itibaren 3095 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 19.12.1984 tarihine kadar %10, bundan sonra %30 oranından faiz yürütülmesine karar vermiş, bu karar davacı tarafça temyiz edilmeyerek kesinleşmiş ve faiz oranı yönünden aynı dönem için kesin hüküm niteliğini almıştır. Bu sebeple ek davada dahi aynı dönem için %10 oranında faize hükmedilmiş olması isabetli olduğundan davacı yanın bu hususa yönelik temyiz itirazının reddi gerekir.” Akil (n 12) 63, dn.3.

⁶³ Saim Üstündağ, *Medeni Yargılama Hukuku* (2000) 166; Karşlı (n 61) 323; Heinz Hausheer ve Hans Peter Walter, *ZPO, Band I: Art. 1-149 ZPO; Band II: Art. 150-352 ZPO und Art. 400-406 ZPO-Schweizerische Zivilprozessordnung* (Stämpfli Verlag 2012) 924.

⁶⁴ Muhammet İnan, “Medeni Yargıda Kısmi Dava” (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011) 11.

⁶⁵ Pekcanitez (n 56) 989; Alangoya, Yıldırım ve Deren Yıldırım (n 61) 214; Akil (n 12) 64; Lutz (n 13) 46; Gehri, Jent-Sørensen ve Sarbach (n 55) 292; Hausheer ve Walter (n 63) 924.

⁶⁶ Emel Hanağası, *Davada Menfaat* (Yetkin Yayınları 2009) 265; Pekcanitez (n 56) 989.

⁶⁷ Akil (n 12) 114.

⁶⁸ Abdurrahim Karşlı, *Medeni Usul Hukukunda Usuli işlemler* (Kudret Yayınevi 2001) 199; Akil (n 12) 114.

masraflarından tasarruf etmek için kısmi dava açmakta yararı var ise de bu yararın korunmaya değer olması gerekir. Aksi halde davacının sırf bu nedenle dava açması halinde dava açma hakkını kötüye kullandığı söylenebilir.⁶⁹

Alman hukukunda da davacının yargılama masraflarından tasarruf etmek amacıyla kısmi dava açması caiz görülmekle birlikte⁷⁰, davacının bunun dışında söz gelimi davanın asliye hukuk mahkemesi yerine sulh hukuk mahkemesinde görülmesini sağlamak, avukatla temsil zorunluluğunu dolanmak ya da davalının dava sonunda verilecek karara karşı kanun yoluna başvurmasını önlemek gibi gayelerle kısmi dava açması hakkın kötüye kullanımı olarak nitelendirilmiştir.⁷¹

İcra takibinde, alacaklının başlangıçta yüksek bir alacak talep etmesi ve borçlunun itirazı üzerine bu alacağını dava sürecinde ispatlanamayacağı gerçeğini bilmesi durumunda alacaklının, ispatlayamadığı miktar nedeniyle borçluya yargılama gideri ve icra tazminatı ödeme yükümlülüğüyle karşılaşacağını öngörmesi, alacaklının kısmi dava açmasının kötü niyetli bir yaklaşım olarak değerlendirilebileceğini gösterir. Yine alacaklının, icra takibinde yasal olarak borçludan talep edebileceği azami tutarı bilmesine rağmen, itirazın iptali davasını yargılama harçları, giderler ve olası tazminat sorumluluklarından kaçınmak amacıyla kısmi dava olarak açması, korunmaya değer bir hukuki yararın varlığından söz edilmesini olanaksız kılar. Nitekim Türk Medeni Kanunu'nun 851. maddesinde düzenlenen üst sınır ipoteğinde, alacaklının tüm istemlerini karşılayacak şekilde taşınmaz üzerinde bir güvence sağlanmakta, bu teminatın sınırı ise ipotek akit tablosunda açıkça belirtilmektedir. Söz konusu sınırlama, borcun henüz doğmadığı veya tutarının kesin olarak belirlenmediği hallerde, taşınmazın ne miktar için teminat teşkil edeceğini gösteren bir üst limit aracılığıyla sağlanmaktadır. Bu çerçevede, ipotekle güvence altına alınan toplam borç miktarının -asıl alacak, faiz, takip giderleri ve taraflarca kararlaştırılmış diğer fer'î talepler dâhil olmak üzere- belirlenen bu limiti aşması hukuken mümkün değildir. Üst sınır ipoteğinin paraya çevrilmesi yoluyla

⁶⁹ Arslan (n 25) 67; Hanağası (n 66) 265; Akil (n 12) 114.

⁷⁰ Rauscher ve Krüger (n 54) ZPO § 322, Rn 127

⁷¹ Musielak ve Voit (n 54) ZPO § 322, Rn 42; Rauscher ve Krüger (n 54) ZPO § 322, Rn 127; Akil (n 12) 115.

başlatılan ilamsız takipte, alacaklının ipotekle teminat altına alınan azami meblağı bilerek hareket etmesi ve bu sınırı aşan alacağının tamamını takibe konu etmesi, usule ve dürüstlük kuralına aykırılık teşkil eder. Zira bu tür takiplerde, alacaklı ipotek akdinde yer alan üst sınır çerçevesinde hareket etmekle yükümlüdür. Alacaklı, üst limitin üzerinde kalan alacak kısmının teminatsız olduğunu bildiği hâlde, tamamını ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla ilamsız icra takibine konu ettiğinde, borçlunun takibe itirazı üzerine açılacak olan itirazın iptali davasının kısmi dava olarak ikame edilmesi, alacaklının kötü niyetle hareket ettiği izlenimini doğurur. Kaldı ki alacaklı, Harçlar Kanun'unun 29/3. maddesi uyarınca, icra takibinde ödediği peşin harcı, itirazın iptali davasında ödeyeceği harca mahsup ettirme hakkına sahiptir. Bu bağlamda, icra takibine başlarken alacak miktarını kendi takdirine göre belirleyip, bu tutar üzerinden peşin harç ödeyen alacaklının, dava aşamasında harç bedelini düşürmek amacıyla, takip talebinde belirtilen alacak miktarından daha düşük bir tutar üzerinden itirazın iptalini talep etmesi, hukuki yarar ve dürüstlük kuralları açısından kanımızca uygun değildir. Ayrıca, itirazın iptali davasının hukuki niteliği göz önünde bulundurulduğunda yalnızca yargılama harçlarından, olası yargılama giderlerinden ve tazminat ödeme yükümlülüğünden kaçınma saikiyle dava açılması, hakkın kötüye kullanımı olarak değerlendirilmelidir. Başka bir deyişle bu davada amacın, takip talebinde açıkça belirlenen alacağın cebri icra marifetiyle tahsilinden ziyade yargılama sürecinin araçsallaştırılması olduğunun tespiti hâlinde, hukuken korunmaya değer bir menfaat söz konusu olamayacağı için dava hakkının dürüstlük kuralı çerçevesinde sınırlandırılması gerekmektedir.

C. Kısmi Davanın Şartları Bakımından Değerlendirme

1. Talep Sonucunun Bölünebilir Olması

Kısmi davanın açılabilmesi için öncelikle talebin, yani talep sonucu olarak ileri sürülen hakkın bölünebilir olması zorunludur (HMK m.109/1). Zira talebin bölünebilir olması, dava konusu hakkın bir bölümünün dava edilip diğer bölümünün ise daha sonra dava edilmek üzere ertelenmesini gerektirir.⁷² Uygulamada sıkça karşılaşıldığı üzere, kısmi dava sonucunda verilen karar kesinleştikten sonra, bakiye alacak veya hak talebiyle

⁷² Pekcanitez (n 56) 990-991; Rauscher ve Krüger (n 54) ZPO § 322, Rn 131.

ilgili "ek dava" açılmaktadır. Bu çerçevede, kısmi davada talep edilen hak veya alacağın devamının tesisi için açılacak ek davaya elverişlilik bakımından da talebin bölünebilir olup olmadığı dikkatle değerlendirilmelidir. Eğer talep bölünebilir nitelikte değilse, kısmi dava açılması mümkün değildir.⁷³

Bir davada, davacının talep sonucu kural olarak, davalının aleyhine olmak üzere mahkemeden kendisi lehine hüküm verilmesine ilişkindir.⁷⁴ Bu talep sonucu ise dava türüne göre değişiklik arz eder.⁷⁵ Kısmi davaya konu olabilmesi bakımından talep sonucunun bölünebilir olup olmadığı, maddi hukuka göre belirlenir.⁷⁶ Maddi hukuk bakımından talebin bölünebilirliğinden bahsedilebilmesi için talebin bir kısmının temlik, ibra, ifa gibi işlemlere konu edilebilmesi, niteliğinde bir değişiklik veya değerinde bir azalma olmaksızın parçalara bölünebilmesi gerekir.⁷⁷ Bu durum para alacağına ilişkin talepler bakımından çoğu zaman geçerlidir. Ancak bir talebin para alacağı ile ifade edilmesi, o talebin veya davanın bölünebilir olması anlamına gelmez; ifası talep edilen edim, bölünebilir bir nitelik taşııyorsa kısmi dava yoluyla ileri sürülemeyecek ve tamamının dava edilmesi gerekecektir.⁷⁸

Her ne kadar alacak talebi para ile ölçülebilir nitelikte olsa dahi bazı hâllerde bu talebin bölünebilir olmadığı kabul edilmektedir. Nitekim, öğretide ve yargı uygulamasında, manevi tazminat talebinin bölünemez⁷⁹ bir hak niteliği taşıdığı ve bu

⁷³ Pekcanitez (n 56) 991; Akil (n 12) 65.

⁷⁴ Saim Üstündağ, *İddia ve Müdafaa'nın Değiştirilmesi Yasağı* (İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi 1967) 142-143; Alper Tunga Küçük, "Medeni Usul Hukukunda Davacının Talep Sonucunu Genişletmesi ve Değiştirmesi" (2021) *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi* 9 (18) 214.

⁷⁵ Üstündağ (n 63) 467; Pekcanitez (n 56) 1150; Duran (n 60) 109; Küçük (n 69) 214; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası (n 61) 331; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 61) 360; Hanağası (n 66) 126.

⁷⁶ Haluk N Nomer, "Manevi Tazminat Alacağında Kısmi Dava Açmak Mümkün müdür?" (2002) *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası* 1 (2) 222; Süha Tanrıver, "Kısmi Dava Kurumu Üzerine Bazı Düşünceler", *Prof. Dr. Bilge Öztan'a Armağan* (Turhan Kitabevi 2008) 851; Erdem (n 2) 145; Akil (n 12) 65-66; Gehri, Jent-Sørensen ve Sarbach (n 55) 293, Hausheer ve Walter (n 63) 923.

⁷⁷ Akil (n 12) 66.

⁷⁸ Nomer (n 76) 223; Tanrıver (n 76) 851, 865-866; Erdem (n 2) 145; Gehri, Jent-Sørensen ve Sarbach (n 55) 293.

⁷⁹ Maddi hukuk bakımından bir talebin bölünebilir olup olmadığı, o talebin konusunun ekonomik olarak kısımlara ayrılabilir olmasına bağlıdır. Ancak bu ayrım yalnızca talebin parasal ölçülebilirliğine indirgenmemelidir. Her ne kadar parasal alacaklar genellikle bölünebilir kabul edilse de bazı talepler, parasal bir değer taşıyalar dahi hukuken bölünemez nitelikte kabul edilmektedir. Bu bağlamda manevi tazminat talepleri öğretide ve yargı kararlarında genellikle bölünemez talepler arasında

nedenle kısmi davaya konu edilemeyeceği yönündeki görüş baskındır.⁸⁰ Bu bağlamda, manevi tazminat alacağına ilişkin olarak başlatılan bir ilamsız icra takibine karşı borçlu tarafından itiraz edilmesi hâlinde, alacaklının talep ettiği manevi tazminatın bir kısmı için itirazın iptali davası açarak takibin devamını sağlaması mümkün değildir. Zira talebin bölünemezliği ilkesi gereği, böyle bir durumda ancak alacağın tamamına şamil olmak üzere açılan bir itirazın iptali davası ile itirazın hükümden düşürülmesi ve takibin devamı sağlanmalıdır.

Kısmi davanın uygulamada karşılaşıldığı üzere sadece maliyet riskinin azaltılmasının hedeflenmesinin yanı sıra talep sonucunun bölünebilir olup olmadığı gözetilmeden niteliksel olarak da bölünebilir hale getirilmesi mümkün değildir.⁸¹ Zira itirazın iptali davasında alacaklının mahkemeye yönelttiği talep, doğrudan icra takibine konu alacağın mahkeme kararı ile tahsilini sağlamak değildir. Asıl talep, borçlunun ödeme emrine karşı gerçekleştirdiği itirazın, talep edilen alacağın varlığı ve miktarının tespiti suretiyle itirazın haksızlığının tespiti ve bu tespit neticesinde takibin kaldığı yerden devam ettirilmesini temin etmeye yöneliktir. Bu yönüyle, davada ileri sürülen talep, maddi hukuka ilişkin bir edimin ifasını değil, icra hukukuna özgü, takip sürecine ilişkin bir sonucun doğmasını hedeflemektedir. Dolayısıyla, itirazın iptaline ilişkin talep, niteliği, etkisi ve sonucu bakımından bölünebilir nitelikte değildir. Oysa kısmi dava, yalnızca talep sonucunun bölünebilir olduğu hâllerde açılabilir. Nitekim, kısmi dava sonucunda verilen ifaya ilişkin hüküm, yalnızca talep edilen miktar bakımından icra edilebilir olup, kalan kısım ise ancak ayrı bir dava ile talep edilebilir. İtirazın iptali davasının kısmi dava şeklinde açılabilmesinin kabulü hâlinde, hükümde yer verilmeyen itiraz kısmı için ayrıca başka bir itirazın iptali davası açılabilmesi gerekir. Zira kısmi

değerlendirilmiştir. Çünkü manevi tazminat, zarar görenin kişilik değerlerine yönelik bir saldırıya karşılık manevi dengenin yeniden tesisini amaçlar ve bu yönüyle "bütüncül" bir telafi niteliği taşır. Bu nedenle talep miktarından bağımsız olarak, manevi tazminat talebinin bir kısmı için dava açılması, talebin bölünemez yapısıyla bağdaşmaz. Öğretide manevi tazminat alacağının bölünebilir bir alacak olduğu ve kısmi davaya konu olabileceği ile ilgili bkz. Nomer (n 76) 228-229.

⁸⁰ Y. 21. HD. E.2019/5421, K.2020/2749, 25.06.2020 "...davacı, davanın açıldığı tarihte manevi tazminat alacağının miktarını kendisi belirlediğinden, alacağın miktarını yahut değerini tam ve kesin olarak belirleyebilmesinin kendisinden beklenemeyeceği veya bunun imkânsız olduğu söylenemeyeceğinden, manevi tazminat isteminin manevi tazminatın bölünemezliği kuralına aykırı bir biçimde kısmi veya belirsiz alacak davası olarak açılmayacağı..." Sinerji Mevzuat ve İçtihat.

⁸¹ Tanrıver (n 76) 851; Gehri, Jent-Sørensen ve Sarbach (n 54) 294; Erdem (n 2) 145.

davada, mahkemenin kararına konu olmayan kısım hüküm fıkrasında yer almadığından ne kabul ne de reddedilmiş sayılır. İşte olası bu kabul, itirazın iptali davasının sonucunu ve mahkemenin takibin devamına dair hükmünün uygulanmasını belirsiz hâle getirerek karmaşaya sebep olur ve hukuki güvenliği zedeler. Örneğin, ticari defter ve kayıtlarına göre aslında 100.000 TL tutarında bir alacağı bulunan alacaklının, borçluya karşı 1.000.000 TL bedel üzerinden genel haciz yoluyla ilamsız icra takibi başlattığı varsayıldığında; borçlunun, bu miktarda bir borcu olmadığını belirterek takibe itiraz etmesi durumunda, alacaklının –fazlaya ilişkin haklarını saklı tutarak– yalnızca 10.000 TL’lik kısmı için itirazın iptali davası açması, Yargıtay kararlarına göre davanın kısmi nitelik taşıdığı anlamına gelecektir. Ancak yargılama neticesinde alacağın 100.000 TL olduğu ispat edilse dahi, davaya konu edilmeyen 90.000 TL’lik kısım bakımından takibe devam edilmesi bu anlayış gereği mümkün değildir. İşte davanın hukuki nitelendirilmesindeki bu yanlışlık itirazın da kısmi şekilde ortadan kaldırılmasına sebebiyet vermektedir. Oysa itirazın iptali davası, hukuki niteliği gereği yalnızca talep edilen kısmi alacakla sınırlı kalmayıp, alacaklının takip talebinde belirttiği alacağın varlığını ve miktarını ispatladığı ölçüde, itirazın tamamının (küllî olarak) hükümden düşürülmesini ve takibin bu doğrultuda devamını sağlamayı amaçlar. Aksi hâlde, sadece talep edilen kısmın hükümden düşürülmesiyle, kalan alacak yönünden itiraz geçerliliğini sürdürecektir ve bu durum ciddi bir belirsizlik doğuracaktır. Nitekim, itirazın iptali davası, talebin bölünemez nitelikte olması ve dava açılması için öngörülen bir yıllık sürenin hak düşürücü mahiyeti⁸² dikkate alındığında, daha önce kısmi olarak açılan davada hükümden düşürülmeyen alacak kısmının sonradan ayrı bir itirazın iptali davasına konu edilmesi mümkün değildir. Her ne kadar, İİK’nın 67. maddesinin birinci fıkrasında öngörülen bir yıllık sürenin sona ermesiyle, alacaklının maddi hukuktan doğan talep hakkı varlığını sürdürebilse de; bu süre, itirazın iptali davası bakımından hak düşürücü nitelikte olup, sürenin dolmasıyla birlikte söz konusu dava türünün açılabilme imkanı sona ermektedir.⁸³ Bu çerçevede, bir yıllık hak düşürücü süre içinde kalınmış olsa dahi, önceden açılmış

⁸² Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 2) 151.

⁸³ Vildan Peksöz, “Hak Düşürücü Sürelerin Dava Şartı Olarak Nitelendirilme(Me)si” (2024) *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 28 (1) 114.

itirazın iptali davasında hükümden düşürülmeyen alacak kısmı için sonradan ek bir dava açılması, davanın niteliği gereği olanaklı değildir.

Burada önemle vurgulanması gereken husus, dava edilebilirliğin sona ermesi ile alacak hakkının sona ermesi arasındaki ayrımdır. Zira sürenin dolmasıyla birlikte alacaklının maddi hukuka dayalı alacak hakkı ortadan kalkmaz; bu hak, genel hükümler çerçevesinde mahkemeye başvurularak ileri sürülebilir. Ancak itirazın iptali davası, yalnızca icra takibine karşı yapılan itirazın bertaraf edilmesi ve takibin sürdürülmesi amacı taşıdığı için bu özel dava hakkı, yalnızca belirli ve mevcut bir takibe özgü olarak tanınmıştır ve süresi içinde kullanılmadığı takdirde geri dönülemez biçimde ortadan kalkar. Bu yönüyle, dava açma süresinin sona ermesiyle dava hakkının tükenmesine ilişkin öğretide verilen en tipik örneklerden biri itirazın iptali davasıdır.⁸⁴ Maddi hak varlığını sürdürse dahi, bu hakkın icra takibi kapsamında ileri sürülmesi artık mümkün olmayacaktır. Dolayısıyla itirazın iptali davasının kısmi dava olarak açılabileceğini kabulü halinde, yalnızca dava konusu edilen kısım hakkında hüküm kurulması, itirazın kalan kısmının belirsizliğe itilmesine ve dolayısıyla hukuki güvenliğin zedelenmesine yol açacaktır.

2. Takip Konusu Alacağın Aynı Hukuki İlişkiden Doğması ve Muaccel Olması

Kısmi dava açılabilmesi için ortada sadece bölünebilir bir alacak ve talebin olması yeterli değildir. Aynı zamanda, davacının (alacaklının), aynı hukuki ilişkiden doğmuş, muaccel bir alacağın bir kısmının dava konusu edilmiş olması gerekir.⁸⁵ Bu itibarla, asıl alacağın bir kısmı, dava açılmadan önce çeşitli sebeplerle (temlik, ibra, feragat, kısmi ifa) sona ermiş olabilir.⁸⁶ Böyle bir durumda davacı (alacaklı), bakiye alacağın tümünü dava konusu etmişse ortada kısmi bir dava değil tam dava vardır.⁸⁷

⁸⁴ Peksöz (n 83) 114.

⁸⁵ Kulaksız (n 12) 2; Akil (n 12) 68.

⁸⁶ Akil (n 12) 68.

⁸⁷ Akil (n 12) 68.

İlamsız icra takibinde alacaklının, borçludan birden fazla hukuki ilişkiden kaynaklanan alacaklarını birlikte talep etmesi mümkündür. Bununla birlikte, muaccel olmayan bir alacak dahi takip konusu yapılabilir. Örneğin, alacaklının kendisine ait bir aracın trafik kazasında zarar görmesi nedeniyle arkadaşına karşı açmayı düşündüğü 10.000 TL tutarındaki tazminat talebi ile daha önce aynı kişiye yaptığı ürün satışından kaynaklanan ve tahsil edilmemiş 20.000 TL tutarındaki satış bedelini içeren toplam 30.000 TL’lik bir alacak için genel haciz yolu ile icra takibi başlattığı bir senaryoda, borçlunun bu alacağın tamamına itiraz etmesi hâlinde, alacaklının yalnızca belirli bir kısmı için (örneğin 5.000 TL) itirazın iptali davası açması hukuken mümkün değildir. Zira bu durumda icra takibine konu edilen talepler, farklı hukuki ilişkilerden doğmuş olsa dahi, alacaklı tarafından bir bütün olarak icra hukukuna taşınmıştır. Borçlu da bu bütün alacak kalemlerine itiraz ettiğine göre, itirazın yalnızca bir kısmının hükümden düşürülmesi, geri kalan kısmın ise belirsizliğe itilmesi sonucunu doğuracaktır.

Aynı şekilde, alacağın henüz muaccel olmadığı veya zamanaşımına uğradığı durumlarda borçlu, ödeme emrine itiraz ederek borcun vadesinin gelmediğini veya zamanaşımına uğradığını ileri sürebilir. Alacaklının bu itirazın hükümden düşürülmesi için itirazın iptali davasını kısmi dava şeklinde açması hâlinde dahi, mahkeme alacağın muaccel olmadığı veya zamanaşımına uğradığı kanaatine varırsa, davanın reddine karar verecektir. Bu ret kararının kesinleşmesi ile birlikte alacaklının başlatmış olduğu takibe devam etme imkânı ortadan kalkar ve takip iptal edilir.⁸⁸ Bu durumda, itirazın iptali davasının kısmi olarak açılmasının herhangi bir etkisi olmayacak; takip talebinde yer alan alacak miktarının tamamına şamil olmak üzere karar verilecektir. Davanın zamanaşımı nedeniyle reddine karar verilmesi, davanın esasına ilişkin bir karar olup⁸⁹, harç ve

⁸⁸ Pekcanıtez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes (n 2) 121; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 2) 152.

⁸⁹ YHGK E.2017/4-3013, K.2018/47, 17.01.2018 “Zamanaşımı hukuki niteliği itibarıyla maddi hukuktan kaynaklanan bir def’i olup; usul hukuku anlamında ise bir savunma aracıdır (Kuru B.: Hukuk Muhakemeleri Usulü, Cilt: II, sh.1761; Canbolat F.: “Def’i ve İtiraz Arasındaki Farklar ve İleri Sürülmesinin Hukuki Sonuçları”, ERÜHFD, Cilt: III, Sayı:1, Kayseri 2008, sh.255 vd.). Zamanaşımı def’i, davalının aslında var olan bir borcunu özel bir nedenle yerine getirmekten kaçınmasına olanak veren bir haktır. Bu hakkı kullanıp kullanmamak tamamen borçluya kalmıştır. Diğer bir anlatımla, davalı tarafından zamanaşımı def’i ileri sürülmedikçe, o hak ve alacak için yasanın öngördüğü zamanaşımı süresi dolmuş olsa bile hâkim bunu kendiliğinden göz önüne alamaz (818 sayılı BK m. 140, 6098 sayılı TBK m. 161). Zamanaşımı usule müteallik bir mesele değildir. Zamanaşımı hakkın esasına müteallik bir meseledir (Von Tuhr, Andreas: Borçlar Hukuku (C. Edege Çevirisi), Ankara 1983, Cilt:I-II, sh.688). Yukarıda yapılan açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde; Turizm Kanununa

yargılama gideri de takip konusu alacağın tamamı üzerinden hesaplanarak alacaklıya yükletilecektir. Ayrıca, alacaklının kötü niyetli olduğunun tespiti hâlinde, yine takip talebindeki toplam alacak miktarı esas alınarak, alacaklı aleyhine kötü niyet tazminatına hükmedilebilecektir.

İşte bu tür durumlar, itirazın iptali davasının kısmi olarak açılmasına engel teşkil etmektedir. Dolayısıyla, söz konusu davanın kısmi dava şeklinde açılmasının kabulü, benzer durumlarda hukuki karmaşaya yol açabilecek niteliktedir. Bu bağlamda, itirazın iptali davasının kısmi davaya elverişli olmadığının kabulü gerektiği kanaatindeyiz.

D. İtirazın İptali Davasının Takibe Bağlılık ve Dürüstlük Kuralı Bakımından Değerlendirmesi

1. Takibe Sıkı Bağlılık Bakımından Değerlendirme

İtirazın iptali davası, yalnızca maddi hukuka ilişkin bir alacak hakkının tespiti işlevi görmemekte; aynı zamanda takibe karşı yapılan itirazın hükümsüz hâle getirilmesi yoluyla alacaklının cebri icra yetkisini yeniden kazanmasını amaçlamaktadır. Bu özelliği nedeniyle itirazın iptali davası, klasik anlamda eda (alacak) davasından ayrılır ve takibe sıkı sıkıya bağlı bir yapıya sahiptir.

İtirazın iptali davasının takibe sıkı sıkıya bağlı bir dava türü olduğu hususu, Yargıtay içtihatlarında da açık biçimde ortaya konulmaktadır. Nitekim Yargıtay, bu davaların ancak takibe konu edilen alacak miktarı, dayanak yapılan belgeler ve borcun hukuki sebebi çerçevesinde incelenebileceğini dolayısıyla uyumsuzluğun, takibin alacaklı tarafından belirlenmiş sınırları ve kapsamı dışına taşırılmadan çözümlenmesi gerektiğini vurgulamaktadır.⁹⁰

dayalı talih oyunları salonu işletilmesinden kaynaklanan katkı payı alacağı istemine ilişkin davacı Bakanlık tarafından açılan eldeki davada alacağın zamanaşımına uğramış olması gerekçesi ile davanın reddine karar verilmiştir. Görüldüğü üzere mahkemece yapılan bu değerlendirme işin esasına yönelik bir değerlendirme olup, doğrudan dava şartı yokluğu nedeniyle usulden verilmiş bir ret kararı niteliğinde değildir. Bu durumda mahkemece verilen karar esastan verilmiş bir ret kararı niteliğinde olduğundan, yargılamada kendisini vekil ile temsil ettirmiş davalı yararına hüküm tarihindeki Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi gereğince nispi vekâlet ücreti verilmesi gerekir.” Sinerji Mevzuat ve İchtihat.

⁹⁰ YHGK E.2017/1299, K.2021/779, 17.06.2021 “...itirazın iptali davası, icra takibine sıkı sıkıya bağlı; itiraz üzerine duran icra takibinin devam edebilmesini sağlayan ve takip hukuku içinde olmakla birlikte, maddi hukuk ilişkisinin incelenerek uyumsuzluğu kesin hükümle sonuçlandıran bir davadır. Davanın takibe bağlılığı alacağın miktarı bakımından söz konusu olduğu gibi alacağın kaynağı bakımından da

Bu bağımlılık ilişkisi, söz konusu davanın hukuki niteliğini belirlemede temel bir işlev görür. Zira itirazın iptali davasında alacaklı, icra takibine konu ettiği alacağın varlığını, miktarını ve geçerliliğini ispat etmekle yükümlüdür. Dava sonucunda borçlunun itirazının haksız olduğu tespit edilirse, mahkeme kararı ile takibin devamına hükmedilir. Bu yönüyle itirazın iptali davası, yalnızca bir alacağın varlığının tespiti için değil, aynı zamanda takibin geçerliliğinin sürdürülmesi için bir araç niteliğindedir.

Bu durum, söz konusu davanın kısmi dava olarak açılabilmesinde önemli sınırlar doğurur. Zira kısmi dava, maddi hukuktan kaynaklı hak veya alacağın nicelik ve niteliği itibarıyla bölünebilir olduğu hâllerde mümkündür (HMK m.109/1). Oysa itirazın iptali davası, hukuki niteliği itibarıyla bölünebilir bir talebi içermemekle birlikte itirazın tümünden bertaraf edilmesi ve takibin devamı için cebrî icra yetkisi sağlanması amacını güder. Bu çerçevede, itirazı yalnızca alacak miktarına bağlı bir unsur olarak değerlendirmek ve alacaklının takip talebine rağmen davada belirlediği miktarla sınırlı olarak itirazın iptaline karar verilmesi, takibin sadece bu kısmı bakımından devam etmesine; geri kalan alacak yönünden ise hukuki belirsizliğin ortaya çıkmasına neden olmakta ve uygulamada çeşitli sorunlara yol açabilecek bir durum meydana getirmektedir.

geçerlidir.” Sinerji Mevzuat ve İçtihat; YHGK E.2017/903, K.2018/974, 25.04.2018, “Somut olayda ise, taraflar arasında bir borç ilişkisi bulunduğu ve borçlunun daha evvel bir kısım ödemeler yaptığı belirtilmekte, davacı davasını yalnızca 38 adet faturaya dayandırmakta ve davalı da ödeme savunmasında bulunmaktadır. Yukarıdaki açıklamalar ışığında, takibe sıkı sıkıya bağlı olan davada taraflar arasında yazılı bir cari hesap sözleşmesi bulunmadığından, aradaki ilişkinin açık hesap ilişkisi olarak değerlendirilebileceği ve Özel Daire kararında belirtildiği gibi yalnızca takibe konu faturaların ve faturalara ilişkin ödemelerin taraf defterlerinde kayıtlı olup olmadığı hususunda birliktiş incelemesi yaptırılması, faturaların tümünün teslim alan kısımlarında imza olduğu hususunun gözetilmesi ve delillerin eksiksiz olarak toplanıp hep birlikte değerlendirilerek varılacak uygun sonuç dairesinde bir karar verilmesi gerektiği, aksi yönde yapılacak araştırmanın ise itirazın iptali davasının niteliği ile bağdaşmayacağı hususları açık olduğundan, mahkemece önceki kararda direnilmesi doğru değildir.” www.e-uyar.com, (Erişim Tarihi: 28.04.2025); Y. 19. HD. E.2014/9802, K. 2014/13921, 22.09.2014 “Davanın temelini oluşturan icra takibinde alacağın dayanağı olarak “kredi kartı üyelik sözleşmesi ve ihtarname” gösterilmiştir. İtirazın iptali davaları takibe sıkı sıkıya bağlı davalardan olduğundan uyumsuzluğun takibe dayanak yapılan kredi kartı üyelik sözleşmesi ve bu sözleşme uyarınca gönderilmiş olan ihtarname çerçevesinde çözümlenmesi gerekir. Mahkemece icra takibine konu edilmeyen genel kredi sözleşmesi incelenmek suretiyle yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmediğinden hükmün bu nedenle bozulması gerekmiştir.” Sinerji Mevzuat ve İçtihat.

2. Takibin Geçerliliğinin Re'sen Değerlendirilmesi

İtirazın iptali davasının takibe olan sıkı bağı dikkate alındığında, davaya bakan mahkemenin, devamı istenen takibin hukuken geçerli bir takip olup olmadığını re'sen değerlendirme yükümlülüğü altında olduğu açıktır.

Takibin geçerliliği hem takip talebinin hem de ödeme emrinin usul ve şekil bakımından yasaya uygun olup olmadığını kapsar. Zira geçersiz bir takibe dayanarak açılan itirazın iptali davasında mahkemenin, cebrî icra yetkisi doğuran bir karar vermesi mümkün değildir. Mahkeme, davanın esasına girmeden önce icra takibinin dayanağını oluşturan bir belge olup olmadığı veya böyle bir belge yok ise borcun hangi hukuki ilişkiye dayandığının alacaklı tarafından belirtilip belirtilmediğini re'sen inceleme yükümlülüğü bulunmaktadır. Yine takip talebinin İİK m.58'de belirtilen kayıtları taşıyıp taşımadığı, ödeme emrinin süresinde tebliğ edilip edilmediği ve takibin hukuka uygun şekilde başlatılıp başlatılmadığı re'sen incelenmelidir.

Söz konusu re'sen inceleme yükümlülüğü, yalnızca usule ilişkin bir görev olmanın ötesinde, kamu düzenine ilişkin bir denetim işlevi de görmektedir. Zira hukuken geçersiz bir takibe dayanılarak açılan itirazın iptali davasında, mahkemenin sadece tarafların ileri sürdüğü iddia ve savunmalarla yetinerek hüküm kurması, hukuka aykırı bir sonuç doğurabilir. Bu nedenle, mahkemenin takip sürecinin geçerliliğine ilişkin değerlendirmesi, taraf beyanlarıyla sınırlı olmayan bağımsız ve re'sen yürütülen bir denetimi zorunlu kılmaktadır.

Yargıtay da çeşitli kararlarında itirazın iptali davasının, takibe sıkı sıkıya bağlı olduğu gözetilerek yalnızca borcun varlığına ilişkin değil, aynı zamanda takibin geçerli şekilde yürütülüp yürütülmediğine ve takip şartlarını taşımasına ilişkin re'sen yapılacak bir değerlendirmeyi de içermesi gerektiğini ifade etmiştir.⁹¹

⁹¹ Y. 3.HD. E.2024/935, K.2024/2653, 30.09.2024 "Dava dosyasının incelenmesinde; davalının mülkiyeti kendisine ait olan aracın otoyol ücreti ödemeksizin ihlalli geçişi nedeniyle davalı hakkında Ankara 17. İcra Müdürlüğü'nün 2022/19255 E. sayılı takip dosyası ile icra takibi başlatıldığı, davalı borçlunun itirazı ile takibin durduğu, açılan itirazın iptali davasında davalı borçlunun cevap dilekçesinde "...takip talebi ve ödeme emri incelendiğinde takibe dayanak sebebin bildirilmediğini..." ifade ettiği, 2004 sayılı Kanun'un 58 inci ve 60 ncı maddesi gereğince borcun sebebinin gösterilmesinin zorunlu olduğu, Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 08.03.2022 tarihli ve 2019/(19)11-718 E., 2022/274 K. sayılı ilamı ile Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 11.02.2020 tarihli ve 2017/19-2076 E., 2020/117 K. sayılı ilamında itirazın iptali davasının takip talebiyle sıkı sıkıya bağlantılı olduğu ve takip talebinde dayanan borç

Sonuç olarak, mahkemenin itirazın iptali davasında icra takibinin geçerliliğini re'sen değerlendirme yükümlülüğü hem davanın niteliği hem de icra hukukunun korumayı amaçladığı kamu düzeni bakımından zorunlu bir denetim alanı oluşturmaktadır. Bu değerlendirme yükümlülüğü, itirazın iptali davasının takibe sıkı sıkıya bağlı bir dava türü olduğunu açıkça ortaya koyduğu gibi alacaklının takip talebinde ileri sürdüğü alacak miktarıyla da bağlı olması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, bu dava türünde doğrudan alacağın tahsili yönünde hüküm kurulması mümkün olmamakla birlikte borçlunun itirazının ortadan kaldırılması doğrultusundaki asli talep sonucunun bölünebilirliğine de izin verilmesi mümkün olmadığından, itirazın iptali davasının kısmi dava şeklinde açılabilmesi kanımızca kabul edilmemelidir.

3. Takip Talebine Bağlılık Bakımından Değerlendirme

Takip talebi, icra hukuku prosedüründe yer alan takip işlemlerinden biri olup, bir icra takibinin başlatılabilmesi için cebrî icra organlarına sunulması zorunlu olan ilk adımdır (İİK m.58).⁹² Bu bağlamda takip talebi, cebrî icra organlarını harekete geçirmeyi amaçlayan; hukuki koruma talebinde bulunan kişinin (alacaklının) iradesini ortaya koyduğu ve taleplerini somutlaştırdığı bir işlemi ifade eder.⁹³ Geçerli bir icra takibinin başlatılabilmesi, alacaklının icra dairesine usulüne uygun şekilde takip talebinde bulunması şartına bağlıdır.

Takip hukukunda takip talebi, usûl hukukundaki “dava dilekçesine” denk düşmektedir.⁹⁴ Yargıtay da bu hususta aynı görüştedir.⁹⁵ Takip süreci açısından giriş

ve borcun sebebi ile bağlılığın asıl olduğu belirtildiği, bu anlamda borcun sebebinin gösterilmemesinin usule aykırı olduğu, Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin 25.12.2017 tarihli ve 2015/25167 E., 2017/9220 K. sayılı ilamı ve Dairemizin 15.01.2024 tarihli ve 2023/5182 E., 2024/170 K. sayılı ilamında belirtildiği üzere usulüne uygun takip talebi ve ödeme emri olmadığı anlaşıldığından Mahkemece davanın usulden reddine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi usul ve aykırı olup bozmayı gerektirmektedir.” www.e-uyar.com, (Erişim Tarihi: 28.04.2025).

⁹² Postacıoğlu (n 4) 123; Kuru (n 2) 195; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 2) 115; Nazlı Gören Ülkü, *İcra Hukukunda Ödeme Emri* (Arıkan Yayınları 2008) 13; Yağız Gökhan Emiral, “*İcra Hukuku Bakımından Takip Talebi ve Sonuçları*” (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2022) 3.

⁹³ Emiral (n 92) 3.

⁹⁴ Yıldırım ve Deren Yıldırım (n 3) 24; Gören Ülkü (n 92) 13; Emiral (n 92) 3.

⁹⁵ Y. 22. HD. E. 2017/39469, K.2020/6577, 11.06.2020 “*Kural olarak yetkili icra dairesine gelen icra dosyası ilk takip dosyasının devamı olup zamanaşımının hesabında ilk takip tarihi nazara alınacağı gibi, alacaklının yetkisiz icra dairesindeki dava dilekçesi hükmünde olan takip talebi, buna bağlı olarak*

muhakemesi niteliğinde olan bu işlem alacağın içeriği, miktarı ve kapsamının belirginleşmesini sağlar.⁹⁶ Nitekim, icra takibinin takip talebiyle başlayacağı hususu, İİK'nın 42. maddesinin birinci fıkrasında açıkça hüküm altına alınmıştır.

Takip talebi gerek öğretide gerekse Yargıtay içtihatlarında dava dilekçesine denk bir işlem olarak kabul edilmektedir. Bu doğrultuda, nasıl ki dava dilekçesinin mahkemeye sunulmasıyla dava açılmış sayılıyorsa, takip talebinin icra dairesine ulaşması ve harcın ödenmesiyle birlikte icra takibi başlamış kabul edilmektedir. Dolayısıyla alacaklı yönünden iddianın genişletilmesi veya değiştirilmesi yasağının (HMK m.141/1) takip talebinin icra dairesine tevdi ile başladığı kanımızca kabul edilmelidir. İcra ve İflas Kanunu, takip hukuku bakımından özel nitelikte bir kanun olup, bu alandaki uyumsuzluklarda öncelikle kendi hükümlerinin uygulanması gerekmektedir. Bu kanunda açık bir düzenleme bulunmayan hâllerde ise, İcra ve İflas Kanunu'na aykırılık teşkil etmemek kaydıyla genel nitelikteki Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümleri kıyasen uygulanabilir. Bu çerçevede, iddia ve savunmanın genişletilmesi veya değiştirilmesi yasağı bakımından da takip hukukunun yapısı ve amacı gözetildiğinde, HMK'nın 141. maddesi uyarınca takip talebinin icra dairesine sunulmasından sonra bu talebin genişletilmesi ya da değiştirilmesi mümkün olmamalıdır. Zira takip talebi, alacaklının iradesini bağlayan ve takibin sınırlarını belirleyen bir işlem niteliği taşımaktadır. Her ne kadar HMK m.141/2'de, ıslah ve karşı tarafın açık muvafakati hâllerine istisna tanınmış olsa da takip hukuku bakımından ıslah müessesesinin uygulanabilirliğinden söz edilemez. Ayrıca, kamu düzenine aykırı şekilde düzenlenen bir takip talebinin, karşı tarafın muvafakati bulunsa dahi infaz kabiliyeti yoktur. Bu nedenle, söz konusu düzenlemenin ikinci fıkrasının, takip hukuku bağlamında genel olarak uygulama alanı bulması mümkün değildir. Dolayısıyla, icra dairesine itiraz yolu öngörülen ilamsız icra takiplerine takip

gönderilen ödeme emri, takip şekli değiştirilemez...” www.e-uyar.com (Erişim Tarihi 28.04.2025); Y. 12. HD. E. 1999/6113, K.1999/6494, 17.05.1999 “*Dava dilekçesi hükmünde olan takipte alacaklı sıfatıyla taraf olmaksızın, itirazın kaldırılması aşamasında merci nezdindeki yargılama sırasında itirazın kaldırılmasını istemesi sonuç doğurmaz...*” www.e-uyar.com (Erişim Tarihi 28.04.2025); Y. 12. HD. E. 1998/13250, K.1998/13855, 03.12.1998 “*Takip talepnameşi alacaklı tarafından düzenlenerek icra dairesine tevdi olunur. Takip hukuku açısından bu talepname dava dilekçesi niteliğindedir. Ödeme emri düzenlenmesi icra dairesinin yetkisinde olup, talepnameye tümüyle uygun bulunması gerekir.*” www.e-uyar.com (Erişim Tarihi 28.04.2025).

⁹⁶ Yıldırım ve Deren Yıldırım (n 3) 52; Gören Ülkü (n 92) 7; Emiral (n 92) 3.

talebi, dava dilekçesi niteliği taşıdığından, borçlunun bu talebe karşı koyabileceği hukuki argüman, cevap dilekçesi mahiyetindeki "itiraz dilekçesi" olacaktır. Duran takibin devam edebilmesi için Kanun'da öngörülen hukuki başvuru yollarının tamamlanmasının ardından, takibin esasına geçilerek alacağın tahsiline yönelik işlemler başlatılabilecektir.

Diğer yönden, yargılama faaliyetlerinde irade serbestisi, tasarruf ilkesi ve taraflarca getirilme ilkesi aracılığıyla somutlaşmaktaysa, bu ilkeler icra takiplerinde de aynı şekilde geçerliliğini korur.⁹⁷ İcra takibinde tasarruf ilkesi; takibin konusunun alacaklı tarafından belirlenmesini, sürecin taraf talepleri doğrultusunda şekillenmesini ve taraf iradelerinin takip sürecine yön vermesini ifade eder.⁹⁸ Bu çerçevede, icra mercileri alacaklının talebi olmaksızın re'sen bir icra takibi başlatamaz. Takip dosyası, yalnızca alacaklının belirlediği takip talebiyle oluşturulabilir ve dosyanın konusunu yalnızca bu talepte yer alan hususlar belirler.⁹⁹ Dolayısıyla alacaklı, takip talebinde özgür iradesiyle belirlediği tüm unsurlar -özellikle de talep ettiği alacak miktarı- ile bağlı hâle gelmektedir. Zira Yargıtay bir kararında, itirazın iptali davasının icra takibine sıkı sıkıya bağlı bir dava olduğunu, davanın takibe bağlılığının *alacağın miktarı* yönünden söz konusu olduğu gibi alacağın kaynağı bakımından da geçerli olduğunu belirtmiştir.¹⁰⁰

Uygulamada, icra dairelerine sunulan takip taleplerinde alacaklıların sıklıkla; "... tutarındaki toplam alacağın, icra gideri, vekâlet ücreti ve takip tarihinden itibaren işleyecek yıllık %... faiz ile tahsili talep olunur. Fazlaya ilişkin alacak ve faiz oranlarındaki artıştan doğan talep haklarımız saklıdır." şeklindeki ifadelerle icra takibini başlattıkları görülmektedir. Bu içeriğe sahip takip talebi ile başlatılan icra takiplerinde, alacaklı tarafından talep edilen asıl alacak miktarının açıkça belirlendiği görülmektedir.

⁹⁷ Emiral (n 92) 9.

⁹⁸ M. Kâmil Yıldırım, "Medenî Yargılama Hukukunda Hâkimin Rolü" (2016) *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22 (3) 3031; Emiral (n 92) 9.

⁹⁹ Emiral (n 92) 9.

¹⁰⁰ YHGK, E.2017/824, K.2019/885, 17.09.2019 "...Takip alacaklısı tarafından ödeme emrine süresi içinde itiraz etmiş olan takip borçlusuna karşı açılan itirazın iptali davasının konusu, icra takibi konusu edilen alacaklar olup, davanın amacı itirazla duran takibin devamını sağlamaktır. ... Bu açıklamalar da göstermektedir ki, itirazın iptali davası, icra takibine sıkı sıkıya bağlı; itiraz üzerine duran icra takibinin devam edebilmesini sağlayan ve takip hukuku içinde olmakla birlikte, maddi hukuk ilişkisinin incelenerek uyumsuzluğu kesin hükümle sonuçlandıran bir davadır. Davanın takibe bağlılığı alacağın miktarı bakımından söz konusu olduğu gibi alacağın kaynağı bakımından da geçerlidir." Sinerji Mevzuat ve İçtihat.

Hatta bu ifade, alacaklının yalnızca toplam alacağı üzerinden değil, kısmi bir alacak miktarı belirterek de takibi başlattığına dair delil teşkil etmektedir. Bu durum, alacaklının talep hakkını hangi alacak miktarı üzerinden kullandığını ve icra takibine konu ettiği meblağı “dava dilekçesi” mahiyetindeki takip talebinde kendi iradesi ile somutlaştırdığını göstermektedir. Öte yandan, takip talebinde, “*Fazlaya ilişkin alacak ve talep haklarımız saklıdır.*” şeklinde yer alan ifade gereği, kısmi alacak talebiyle başlatılmış bir icra takibinin varlığı da mutlaka gözetilmelidir. Zira alacaklının kısmi alacak talebiyle başlattığı takibe yapılan itiraz üzerine açılan itirazın iptali davasında da alacağın takip talebindekinden daha az olarak belirtilmesi halinde, tabir yerindeyse kısmi alacağın kısmisinin dava edilmesine imkân sağlayacak şekilde devam ettirilmesi sonucunu doğmaktadır. Bu durum ise hakkın açıkça kötüye kullanılması mahiyetindedir. Çünkü alacak miktarının takip talebinde açıkça belirtilmiş olması ve bu iradi belirginliğe rağmen, itirazın iptali davasının kısmi dava şeklinde açılmasının kabulü, borçlunun lehine tanınan bazı hakların ortadan kalkmasına yol açabilecek niteliktedir.

İİK m.67/1. maddesinde yer alan “*Takip talebine itiraz edilen alacaklı...*” ifadesi de borçlunun itirazının alacaklının iradesiyle belirlenen takip talebine ilişkin olabileceğini göstermektedir. Bu çerçevede alacaklının, takip talebine itiraz eden borçlunun itirazını hükümden düşürmek amacıyla itirazın iptali davası açma hakkına sahip olduğu kabul edilmektedir. Dolayısıyla, takip talebinde açıkça belirtilen alacak miktarı (asıl alacak, faiz vb. toplam alacak), itirazın iptali davasına konu edilecek alacak bakımından belirleyici olmalıdır. Başka bir ifadeyle, alacaklı tarafından icra dairesine sunulan takip talebinde talep edilen alacak miktarının açıkça belirtilmiş olması gözetilerek, itirazın iptali davasında da bu tutar dava değeri olarak kabul edilmeli ve yargılama harcı, takip talebinde gösterilen bu miktar üzerinden hesaplanarak tahsil edilmelidir. Aynı şekilde, yargılama giderlerine ilişkin karar da alacaklının takipte talep ettiği toplam alacak miktarı esas alınarak verilmelidir. Talep konusu miktarın takip talebinde açıkça belirlenmiş olmasına rağmen, bu tutarın yalnızca bir kısmının dava konusu yapılması ve itirazın iptali davasının kısmi dava şeklinde açılması, kanımızca taleple bağlılık ilkesi (HMK m.26/1) bakımından da isabetli bir yaklaşım olmayacaktır.

Ayrıca, İİK m.67/6 hükmü uyarınca icra inkâr tazminatı, kötü niyet tazminatı ve benzeri tazminat taleplerinin değerlendirilmesinde esas alınacak miktarın “takip talebinde” veya davada istenen tutar olduğu açıkça düzenlenmiştir. Her ne kadar maddenin birinci fıkrasında geçen “davadaki talep” ifadesi, alacaklının itirazın iptali davasını takip talebinde yer alan toplam alacak miktarından daha düşük bir meblağ üzerinden, yani kısmi dava şeklinde açabileceği yönünde bir yorumlamaya açık gibi görünse de Kanun koyucu bu ifadeyle neyin kastedildiğini madde gerekçesinde ortaya koymuştur. Nitekim, maddenin Adalet Komisyonu Raporu gerekçesinde, söz konusu tazminatların hesaplanmasında esas alınması gereken miktarın yalnızca takip talebinde belirtilen asıl alacak mı yoksa asıl alacakla birlikte faiz gibi fer’î talepleri de kapsayıp kapsamadığı; ayrıca, “takip talebinde” ya da “davadaki talepte” yer alan tutar kavramlarının nasıl anlaşılması gerektiği açık ve ayrıntılı olarak şu şekilde açıklanmıştır; *“Uygulamada icra tazminatlarına asıl alacak miktarı üzerinden mi, yoksa asıl alacak ile birlikte işlemiş faizin toplamı üzerinden mi hükmedilmesi konusunda tereddütler yaşanmakta, bu konuda Yargıtay daireleri arasında da içtihat farklılığı bulunmaktadır. ... Fıkra, icra hukukunun genel hükmü niteliğindedir. İleride gerçekleştirilecek kapsamlı bir reformda, sistematığe uygun yeri farklı olabilecektir. Bu Kanunda öngörülen ve önerilen fıkra da belirtilen tazminatların tespit ve tertibinde, takip talebinde yahut davada yer alan alacakların nitelikleri (sözgelimi asıl alacak-feri alacak/faiz; cezai şart ve benzeri ayırımlar) gözetilerek farklı bir uygulamaya gidilemez; alacak kalemlerinden asıl alacağın dışında kalan kalemlere; faiz, cezai şart, gecikme zammı gibi haklara, cezai şart yürütülemeyeceği çözümüne ulaşamaz. Böyle bir çözüm, bu Tasarıdan önce ve halen yürürlükte bulunan icra mevzuatımız ekseninde de savunulamaz. Çünkü bu yönde gerçek veya örtülü bir hukuk boşluğu yoktur. Takip ve dava talepleri, bu tazminatların tespit ve tertibi yönünden -kendisini oluşturan kalemler arasında ayırma izin vermeyen- bir bütünlük oluşturur. Esasen aynı ilke (sonuç), dava ve takip talebi müesseselerinin normatif yapısında ve icra hukukunun genel amacında mevcuttur (İcra ve İflas Kanunu m. 58, 68, 72 ve diğ. HMK m. 26). Bundan başka, yürürlükteki yasanın hiçbir hükmü, bu tazminatların tertibi yönünden asıl alacak-faiz ve benzeri ayırma imkân veren bir içerik taşımamaktadır. Getirilen düzenleme, tazminatların yöneldiği önleme ve*

koruma amacını pekiştirdikten başka, uygulamadaki kimi duraksamaları da giderme amacını taşımaktadır.”

Görüldüğü üzere, İİK m.67/6 hükmünde düzenlenen tazminatların hesaplanmasına esas alınacak tutarın nasıl belirlenmesi gerektiği, Adalet Komisyonu Raporu gerekçesinde açık biçimde ortaya konmuştur. Gerekçede de ifade edildiği üzere, takip talebinde alacaklı tarafından borçludan talep edilen asıl alacak, faiz ve diğer tüm fer’î talepler birlikte değerlendirilmiş; dolayısıyla söz konusu tazminatların hesabında toplam bu tutarın esas alınması gerektiği vurgulanmıştır.¹⁰¹ Ayrıca, İİK m.67/6 hükmünde yer alan “davadaki talep” ifadesinin, kısmi itiraz hallerinde açılacak itirazın iptali davaları ile bu davalarda reddedilen alacak kısmı bakımından belirlenecek tazminatlara da uygulanması açısından düzenlenmiş olduğu kanaatindeyiz. Bu bağlamda, anılan hüküm dikkate alındığında, alacaklının takip talebinde asıl alacak, faiz ve diğer fer’î talepleriyle birlikte belirli bir miktarı açıkça göstermesi, onun iradesini bağlayıcı nitelik taşımakta olup, bu durum itirazın iptali davasının dava değerinin de aynı tutarı kapsamasını zorunlu kılmaktadır. Dolayısıyla, İİK m.67/6 hükmü ve anılan hükmün gerekçesi birlikte değerlendirildiğinde, alacaklının takip talebine bağlılığının esas alındığı açıkça ortaya çıkmaktadır. Bu itibarla, itirazın iptali davasının kısmi dava şeklinde açılması hukuken mümkün görülmemeli ve bu husus mahkemelerce mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır.

¹⁰¹ Her ne kadar İİK m.67/6 hükmü uyarınca, icra inkâr tazminatı, kötü niyet tazminatı ve benzeri taleplerin hesaplanmasında, takip talebinde yer alan asıl alacakla birlikte varsa faiz ve diğer fer’î alacak taleplerinin de dikkate alınması gerektiği madde gerekçesinde açıkça belirtilmiş olsa da Yargıtay’ın bazı daireleri bu konuda hatalı bir yaklaşımla tazminatın hesaplanmasında yalnızca asıl alacağın esas alınması gerektiği yönünde kararlar vermeye devam etmektedir. Bkz. Y. 6. HD. E.2021/1695, K.2021/1970, 02.12.2021 “Somut olayda; icra inkâr tazminatının asıl alacak ve işlemiş faiz toplamı üzerinden hesaplandığı anlaşılmaktadır. İcra İflas Kanunu’nun 67/II. maddesi ve Dairemizin yerleşik uygulamalarına göre hüküm altına alınacak icra inkâr tazminatının asıl alacak üzerinden hesaplanması gerekir. İcra inkâr tazminatının hukuksal niteliği gözetildiğinde asıl alacağın fer’isi niteliğinde olan faiz alacağı icra inkâr tazminatı hesabında dikkate alınamaz.” Sinerji Mevzuat ve İçtihat; Y. 12. HD. E.2021/4572, K.2021/10098, 11.11.2021 “İİK’nın 170/3. maddesi uyarınca icra mahkemesi, 68/a maddesinin dördüncü fıkrasına göre yapacağı inceleme sonucunda inkâr edilen imzanın borçluya ait olduğuna kanaat getirirse ve itiraz ile birlikte takip durdurulmuşsa, borçlu sözü edilen senede dayanan takip konusu asıl alacağın yüzde yirmisinden aşağı olmamak üzere inkâr tazminatına ve yüzde onu oranında para cezasına mahkûm edilir ve itiraz reddedilir. ... İlk Derece Mahkemesince, borçlu hakkında asıl alacak miktarı üzerinden tazminata hükmedilmesi gerekirken maddi hataya dayalı olarak takip konusu alacak miktarı esas alınmak suretiyle yazılı şekilde tazminata hükmedilmesi isabetsiz olup...” Sinerji Mevzuat ve İçtihat.

4. Dürüst Davranma ve Doğruyu Söyleme Yükümlülüğü Kapsamında Değerlendirme

İcra ve İflas Kanunu'nda düzenlenen ilamsız icra takip yolunun amacı, uygulamada zaman zaman yanlış anlaşıldığı gibi alacaklının elinde alacağını ispatlayan herhangi bir belge ya da borcun kaynağını oluşturan hukuki ilişki bulunmaksızın, devletin cebri icra organlarını kullanarak dilediği kişi hakkında ve keyfi tutarlarda takip başlatmasına imkân tanımak değildir. Aksine, kanun koyucunun ilamsız icra yolunu düzenlemedeki amacı; alacaklının elinde mahkeme ilamı ya da ilam niteliğinde belge bulunmasa dahi, muaccel ve miktarı belirli olan bir alacağın hızlı ve etkili bir biçimde tahsilini sağlamak üzere icra takibi başlatabilmesine imkân tanımaktır. Bu çerçevede, medeni usul hukukunda yargılamaya egemen olan ve icra ve iflas hukukuna özgü takip ve yargılamalarda da birebir uygulama alanı bulan tarafların dürüst davranma ve doğruyu söyleme yükümlülüğü (HMK m.29), icra hukukunda hem başlatılan takiplerde hem de takip süreci içinde yargı mercileri önünde yürütülen dava ve işlerde titizlikle gözetilmesi gereken temel bir yükümlülüktür.¹⁰²

Bu ilke uyarınca, icra takip prosedüründe alacaklı sıfatıyla yer alan kişinin, maddi hukuka göre gerçekten mevcut olan bir alacağına dayanarak takip başlatması gerekir. Gerçekte var olmayan bir alacak için alacaklının bilerek ve isteyerek icra takibi başlatması ise hak arama özgürlüğü çerçevesinde korunması mümkün olmayan, kötüye kullanıma açık bir davranış biçimidir.¹⁰³ Aynı şekilde, takip borçlusunun da maddi hukuka göre mevcut olan bir borç için kendisine yöneltilmiş icra takibine, bilerek ve haksız yere karşı koymaktan kaçınması gerekir.¹⁰⁴ Kaldı ki, dürüstlük kuralına ilişkin

¹⁰² Arslan (n 25) 134; Erdal Tercan, "Medeni Usul Hukukunda Gerçeği Söyleme Yükümlülüğü" (1996) *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 5 (1-2) 187; Muhammet Özekes, *İcra Hukukunda Temel Hak ve İlkeler* (Adalet Yayınları 2009) 87; Nesibe Kurt Konca, *Medeni Usul Hukukunda Tarafların Doğruyu Söyleme Yükümlülüğü* (Yetkin Yayınları 2016) 159; İcra takibi sürecinde tarafların dürüstlük kuralına uygun hareket etmelerini ve gerçeğe aykırı beyanlardan kaçınmalarını sağlamak amacıyla, caydırıcı nitelikte tazminatlar ve para cezaları öngörülmüştür. Bu çerçevede, itirazın iptali davasında alacaklının haksız takip nedeniyle mahkûm edilebildiği tazminat ile borçlunun icra inkâr tazminatına mahkûm edilebilmesi, tarafları doğru beyanda bulunmaya sevk eden hukuki yaptırımlar arasında yer almaktadır.

¹⁰³ Kurt Konca (n 102) 159.

¹⁰⁴ Kurt Konca (n 102) 159.

temel düzenleme olan Türk Medeni Kanunu'nun (TMK) 2. maddesi uyarınca, “*Herkes haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kurallarına uymak zorundadır. Bir hakkın açıkça kötüye kullanılmasını hukuk düzeni korumaz*”. Bu amir hüküm doğrultusunda, kişilerin haklarını kullanırken hukuka, ahlaka, örf ve âdet kurallarına ve varsa sözleşmesel ilişkilere uygun davranmaları zorunludur. Aksi bir kabul, alacaklı olduğunu iddia eden ancak gerçekte takip talebinde kendi belirlediği miktarda bir alacağı bulunmayan kişilerin, icra takibi yoluyla haksız kazanç elde etmelerine ve borçlu olduğunu iddia ettikleri kişilerin itibarlarına zarar vermelerine imkân tanır. Nitekim, ülkemizde başlatılan tüm icra takiplerinin Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'ne (UYAP) kayıtlı olması nedeniyle, borçlu olarak UYAP sistemine kaydedilen kişilere yönelik başlatılan takipler ile bu takiplere konu alacak miktarları, başta bankalar olmak üzere tüm finansal kuruluşlar tarafından eş zamanlı olarak kendi sistemlerinden görüntülenebilmektedir. Bu durum, özellikle banka ve finansal kurumlara kredi borcu bulunan tacirler bakımından ciddi sonuçlar doğurabilmektedir. Zira haklarında takip başlatılan tacirlerin mevcut kredi borçları, ilgili finans kuruluşları nezdinde riskli kabul edilerek kredilerin taksitle ödenmesi kararlaştırılmış olsa dahi tamamının geri talep edilerek muaccel hâle getirilmesine ve nihayetinde iflas sürecine sürüklenmelerine neden olabilmektedir.

Bu itibarla, takip talebinde alacaklı tarafından iradi olarak belirlenen alacak miktarının, mevcut, muaccel ve miktar itibarıyla hukuka uygun şekilde talep edildiğinin kabulü zorunlu hâle gelmektedir. Uygulamada sıklıkla rastlandığı üzere, gerçekte mevcut olmayan bir alacağın itiraza uğramasının ardından, bu alacağın ispat edilemeyeceği endişesiyle; ayrıca, dava harcından tasarruf etmek ve kötü niyetli takibin doğuracağı tazminat sorumluluğundan kaçınmak amacıyla, itirazın iptali davasının kısmi dava olarak açıldığı gözlemlenmektedir. Bu şekilde itirazın iptali davasının kısmi dava olarak açılması, gerçekte takip talebinde belirtilen miktarda mevcut olmayan bir alacağa ilişkin olarak alacaklıya dava sürecinde avantaj sağlamakta; buna karşılık borçlu, alacağın tamamı dava konusu edilmediği için özellikle kötü niyet tazminatına hükmedilmesi talebinden, lehine vekâlet ücreti ödenmesini sağlayacak koşulların oluşmamasından ve yargılama giderlerinin tam anlamıyla karşı taraftan tahsil edilmesi imkânından yoksun kalmaktadır. Böylelikle, kısmi dava açılması suretiyle alacaklı hem ispat yükünden

kısmen kaçınmakta hem de takipteki kötü niyetini gizleyerek hukuki sorumluluktan kurtulma olanağı elde etmektedir. Bu durum, yalnızca borçlunun usule ilişkin haklarını zedelemekle kalmamakta, aynı zamanda yargılamanın hakkaniyete uygun yürütülmesini de sekteye uğratmaktadır.

Dolayısıyla bu tür uygulamalar, alacaklının takipte ileri sürdüğü miktarı iradi olarak belirlemiş olmasına rağmen, itirazın iptali davasını kısmi dava şeklinde açarak hem ispat yükünden kaçınmaya hem de kötü niyetli takibin hukuki sonuçlarından kurtulmaya yönelik bir stratejiye dönüşmektedir. Oysa bu durum, hem medeni usul hukukunun temel ilkelerinden biri olan dürüst davranma ve doğruyu söyleme yükümlülüğüne (HMK m.29) hem de TMK m.2 uyarınca dürüstlük kuralına açıkça aykırılık teşkil etmektedir.

İİK'nın 67. maddesinin tüm fıkraları birlikte değerlendirildiğinde, itirazın iptali davasının takibe sıkı sıkıya bağlı bir dava türü olduğu ve bu nedenle dava açılırken, takip talebinde belirtilen miktar üzerinden harcın ödenmesinin zorunlu olduğu açıkça anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, itirazın iptali davasının kısmi dava olarak açılması, takip talebinde alacaklı tarafından belirlenen tutarın dışında bir alacak talebine yönelik dava açılması anlamına gelir ki, bu da hem taleple bağıllık ilkesine hem de takibin özülle çelişen bir durum oluşturur. Ayrıca bu durum dürüstlük kuralını ihlal eder.

Şu husus da önemle vurgulanmalıdır ki, itirazın iptali davasının kısmi dava şeklinde açılabilmesinin kabulü, yalnızca takip hukukuna ilişkin temel ilkelere aykırılık teşkil etmekle kalmayıp, aynı zamanda miktar bakımından yargılama usulünün değiştirilmesine de sebebiyet verebilir. Zira, dava değerinin alacaklının takip talebinde beyan ettiği tutardan daha düşük gösterilmesi, yargılamanın usulü üzerinde doğrudan etkili olabilmektedir. Nitekim, Türk Ticaret Kanunu'nun 4/2. maddesi uyarınca, asliye ticaret mahkemelerinin görev alanına giren ve dava değeri bir milyon Türk lirasının altında kalan uyuşmazlıklarda basit yargılama usulü uygulanacağı hükme bağlanmıştır.¹⁰⁵ Basit yargılama usulüne tabi davaların, heyet yerine tek hâkim tarafından görülüp karara

¹⁰⁵ TTK m. 4/2 hükmü uyarınca, bu fıkarda belirtilen parasal sınırların, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun ek 1. maddesinin birinci fıkrası uyarınca artırılacağı ifade edilmiştir. Buna göre, 2025 yılı itibarıyla asliye ticaret mahkemelerinin görev alanına giren davalarda, tek hâkim veya heyet incelemesi ile basit yargılama usulü ya da yazılı yargılama usulü uygulanabilmesi için belirlenen parasal sınırdaki dava değeri, 2.280.000,00 TL olarak tespit edilmiştir.

bağlanacağı da mevzuatta açıkça düzenlenmiştir. Bu çerçevede, icra takibinde belirlenen alacak miktarından daha düşük bir tutar üzerinden, yani kısmi dava şeklinde açılan itirazın iptali davası, esasen takip miktarı dikkate alındığında yazılı yargılama usulüne ve heyet tarafından incelenmeye tabi olması gerekirken, dava değeri yönünden öngörülen sınırın altında kaldığı takdirde, tek hâkimle ve basit yargılama usulüne göre görülmesi söz konusu olabilecektir. Bu durum, adil yargılanma hakkı bakımından sakıncalı sonuçlar doğurabileceği gibi alacaklının kendi belirlediği takip miktarına karşın dava değerini keyfi şekilde düşük göstererek yargılamanın kapsamını daraltması sonucunu doğurur. Bu şekilde, icra takibi ile dava arasındaki sıkı bağın zedelenmesi, hukuki düzenin öngördüğü adil yargılama ilkesini zayıflatmakta ve hakkın kötüye kullanılması riskini doğurmaktadır.

5. İlamsız İcra Takibinin Hak ve Alacağın Elde Edilmesinde Tali Nitelikte Başvuru Yöntemi Olduğu Hususu Bakımından Değerlendirme

Bir alacağın tahsil edilmesi ya da bir hakkın elde edilmesi için genellikle yargılama yoluna başvurulması esastır. Çünkü yargı yoluyla tarafların hakları ve talepleri, yasal düzenlemelerin belirlediği çerçeveye göre değerlendirilir ve karar verilir. Bu süreç, daha geniş bir kapsamda, hukuki güvence ve denetim sağlar. İlamsız icra takibi ise belirli durumlarda daha hızlı ve pratik bir çözüm sunmak için kullanılan bir yöntemdir. Ancak, kapsamı bakımından daha dar bir uygulama alanına sahip olup, belirli bir alacağın tahsil edilmesinde başvurulabilecek bir yol olarak, esasen 'tali' bir yöntem olarak değerlendirilmektedir. İlamsız icra takibi alacaklıya, borçlunun itirazı olmadıkça hızlı bir sonuç sağlasa da borçlu itiraz ederse, hukuki sürecin daha kapsamlı ve detaylı olduğu dava yoluna başvurulması gerekir. Dolayısıyla ilamsız icra takibi, esas yargılama sürecinin yerine geçmez; ancak belirli durumlar için daha pratik ve hızlı bir çözüm sunar. Bu çerçevede, bir hak ve alacağın ifasının sağlanmasında yargılama yolunun esas, ilamsız icra takibinin ise tali bir yöntem olduğunu söylemek doğru olacaktır.

İlamsız icra takibi, alacaklının borçluya karşı başvurduğu bir yöntem olup, alacak miktarını belirleyen ve takibin temeli olarak esas alınan tutar, alacaklının beyanına dayanır. Ancak, alacaklı ilamsız icra takibini tercih etmişse belirlediği alacak miktarı,

mahkeme tarafından denetlenmemiş ve onaylanmamış olacağı için bu miktarın borçlu bakımından bağlayıcı olması durumu söz konusu olmaz.

İlamsız icra takibinde borçlu, takibe itiraz edebilir ve icra müdürlüğü, alacak miktarının doğruluğu tespit edilmeden takibin esasına ilişkin hiçbir icra takip işlemi yapamaz. Yani, borçlu itirazda bulunduğu alacaklı, alacağın geçerliliğini ve miktarını mahkemeye taşımak zorunda kalır. Bu durumda, alacak miktarı bir mahkeme kararıyla hüküm altına alınmadıkça alacaklı yalnızca icra takibiyle başvurduğu alacağın kaynağı ve miktarı ile takip hukuku bakımından bağlı kalmaya devam eder. Özetle, bir kişi alacağını tahsil için dava süreci yerine ilamsız icra takibini tercih ettiğinde, alacak miktarının kendisi bakımından bağlayıcı olacağı aşıkardır. Zira ilamsız icra takibi, mahkeme kararı olmadan başlatılabildiği için alacaklı tarafından belirlenen miktar, alacaklının takip miktarı ve alacağın sebebi ile bağlı kalmasını zorunlu kılar.

Bu çerçevede, doğrudan dava açmak yerine ilamsız icra takibi yoluna başvuran alacaklının, takibe konu ettiği alacak miktarını bizzat kendisi belirlemiş olması nedeniyle, bu miktarla bağlı olduğu kabul edilmelidir. Alacaklının, kendi iradesiyle icra takibine konu ettiği tutardan daha düşük bir miktarla itirazın iptali davası açması, diğer bir deyişle bu davayı kısmi dava şeklinde ikame etmesi, bu açıdan takip hukuku ilkeleriyle bağdaşmaz. Zira alacaklı, ilamsız takipte takip talebine esas aldığı tutarı alacağının tamamı olarak ileri sürmüş ve bu kapsamda borçlunun malvarlığına bu miktar yönünden müdahale edilmesini talep etmiştir. Borçlunun itirazı üzerine ise aynı alacak için daha sonra itirazın iptali davasında kısmi dava açmak suretiyle dava değerini düşürerek aslen kendi ile çeliştiği bu durum, hem dürüstlük kuralına aykırılık teşkil eder hem de usul ekonomisi ve adil yargılama ilkeleri bakımından sakıncalı sonuçlar doğurur. Dolayısıyla, itirazın iptali davasında alacaklının, takipte talep ettiği miktarla bağlı olması ve bu miktarın tamamını şamil olmak üzere itirazın iptali davası açması gerektiği kabul edilmelidir.

SONUÇ

İtirazın iptali davası, İİK m.67’de düzenlenmiş olup borçlunun icra takibine yaptığı itiraz nedeniyle duran takibin yeniden işlerlik kazanmasını sağlamak amacıyla açılan, icra hukukuna özgü (sui generis) bir davadır. Bu davanın temel amacı, takip

talebine konu edilen alacağın varlığını ispatlamak suretiyle borçlunun itirazının hükümsüz hale getirilmesidir. Dolayısıyla dava, esasında bir eda davası değil, icra takibini yeniden canlandırma işlevi gören bir “hukuki vasıta” niteliğindedir. Bu davanın hukuki niteliği, onu klasik anlamda alacak talebine dayalı bir eda davasından ayırır.

Mahkeme, itirazın iptali davasının kabulüne karar verir ise takibe konu alacağın tahsiline hükmetmez. Yalnızca borçlunun itirazının haksızlığına hükmederek, duran takibin kaldığı yerden devamına olanak tanır. Verilen hüküm, ilamlı icra takibine elverişli bir sonuç doğurmadığı gibi doğrudan tahsile yönelik bir eda mahiyetini de taşımaz. Bu yönüyle dava sonucunda ortaya çıkan karar, icra hukukunun kendine özgü yapısı içinde "köprü hüküm" işlevi görür.

Yargıtay, HMK m. 109/2’nin yürürlükten kaldırılmasının ardından özellikle son yıllarda itirazın iptali davasının kısmi dava olarak açılabilmesi yönünde kararlar vermeye başlamış ve bu yaklaşım, yargı mercilerinde giderek yerleşik bir uygulama halini almıştır. Ancak bu yaklaşım, uygulamada çeşitli hukuki ve usule ilişkin sorunları da beraberinde getirmiştir. Bu nedenle, itirazın iptali davasının kısmi dava olarak açılıp açılmayacağı meselesi, günümüzde teorik ve pratik açıdan önem kazanan bir tartışma konusu haline gelmiştir.

Yargıtay, itirazın iptali davasının kısmi dava olarak açılabilmesini kabul ederken bu davanın hukuki niteliğini eda davası kapsamında değerlendirerek isabetli olmayan bir nitelendirme yapmaktadır. Oysa itirazın iptali davasında alacaklının talebi, klasik anlamda bir eda hükmüyle alacağın tahsilini sağlamak değil; borçlunun icra takibini durduran itirazının hükümsüz kılınarak takibin devamını temin etmektir. Bu yönüyle dava, eda davası niteliği taşımadığı gibi, mahkemece verilecek karar da doğrudan alacağın tahsiline yönelik icra kabiliyeti olan bir ilam oluşturmaz.

İtirazın iptali davasında ileri sürülen talep, esasen borçlunun takibi durduran itirazının haksızlığının tespitine yöneliktir; bu yönüyle dava, -Yargıtay’ın yaklaşımının aksine- alacağın yalnızca bir kısmıyla sınırlı tutulabilecek nitelikte değildir. Zira itirazın iptali davasının takip talebine sıkı sıkıya bağlı yapısı ile takipte ileri sürülen alacak miktarının bütüncül olarak değerlendirilmesi zorunluluğunu göz ardı etmek, yalnızca davanın kapsamını daraltmakla kalmayacak; aynı zamanda bu dava türünün amacı ile icra

hukukuna özgü hukuki niteliğinin de yanlış yorumlanmasına neden olacaktır. Kaldı ki, alacağın yalnızca bir kısmı için itirazın iptali davası açılması, doğal olarak itirazın yalnızca o kısım bakımından hükümsüz kılınması sonucunu doğurur ki, bu durum İİK m. 67'nin sistematigi ve amacıyla açık bir çelişki içindedir. Zira Kanun koyucu bu düzenlemeyle, borçlunun takibi tümünden durduran iradesine karşılık olarak, alacaklının da itirazın tamamının haksızlığını ortaya koyma yükümlülüğünü üstlenmesini öngörmüştür. Bu bağlamda itirazın iptali davası, alacak kalemleri bakımından bölünebilir nitelikte bir talep içermemekte; aksine, takipte ileri sürülen alacağın tamamı üzerinden bütüncül bir değerlendirme yapılmasını gerektirmektedir.

Ayrıca itirazın iptali davası, İİK m. 67/1 hükmü uyarınca bir yıllık hak düşürücü süreye tabi olup, bu durum davanın icra takibiyle olan sıkı bağlantısını ve özel hukuki karakterini açıkça ortaya koymaktadır. Hak düşürücü sürenin en belirgin özelliği, bu sürenin sona ermesiyle Kanun'da öngörülen hakkın da sona ermesidir. Dolayısıyla hak düşürücü süre geçtikten sonra bir daha aynı hakkın kullanılması mümkün değildir.

Kısmi dava, bir alacağın veya hakkın sadece belirli bir kısmı yönünden açılabilir ve kalan kısmın daha sonra, ıslah yoluyla davada yahut başka bir dava ile talep edilebilmesi mümkündür. Ne var ki, itirazın iptali davasının bu şekilde kısmi olarak açılması ve sonradan talebin genişletilmesi gerek usul hukuku gerekse İİK m. 67 bağlamında mümkün değildir. Zira, bu dava, belirli ve sınırlı bir hak düşürücü sürede açılması gereken, takibe konu alacakla sınırlı ve yekpare bir şekilde itirazın hükümden düşürülmesi talebini konu almaktadır. Bu yönüyle, itirazın iptali davasının, aynı takip talebine ilişkin itirazın hükümden düşürülmesi amacıyla sonradan başkaca bir dava ile açılması mümkün değildir. Dolayısıyla, bu durum, itirazın iptali davasının kısmi dava olarak açılmasına imkân tanımayan bir başka yapısal özelliği ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, itirazın iptali davası; İİK m. 67 hükümlerinin bütüncül şekilde değerlendirilmesi neticesinde, takip hukukuna özgü niteliği, takip talebine sıkı sıkıya bağlı oluşu, itirazın hükümden düşürülmesi talebinin bölünebilir olmaması ve hak düşürücü sürelerle tabi tutulması gibi unsurlar dikkate alındığında, kısmi dava olarak açılmaya elverişli bir dava türü değildir. Aksi yöndeki bir yaklaşım, bu davanın hem

fonksiyonunu hem de icra hukukundaki sistematik yerini zedeleyerek, uygulamada ciddi tereddütlere ve usulî problemlere yol açma potansiyeli taşımaktadır.

KAYNAKÇA

Akil C, *Genel Haciz Yoluyla Takipte Ödeme Emrine İtiraz* (Yetkin Yayınları 2017).

Akil C, *Kısmi Dava* (Yetkin Yayınları 2013).

Alangoya H Y, Yıldırım M K, Deren Yıldırım N, *Medeni Usul Hukuku Esasları* (Beta Yayınları 2009).

Amonn K, Gasser D, *Grundriss des Schuldbetreibungs-und Konkursrechts*, (Stämpfli Verlag 1997).

Anders M, Gehle B, *Zivilprozessordnung mit GVG und anderen Nebengesetzen* (C.H. BECK 2025).

Ansay S.Ş, *Hukuk İcra ve İflâs Usulleri* (İstiklal Matbaası 1960).

Arslan A S, *İcra Takip İşlemleri, Etkileri ve Hukuka Aykırılığın Sonuçları* (Yetkin Yayınları 2018).

Arslan R, *Medeni Usul Hukukunda Dürüstlük Kuralı* (Sevinç Matbaası 1989).

Arslan R, Yılmaz E, Taşpınar Ayvaz S, Hanağası E, *İcra ve İflâs Hukuku* (Yetkin Yayınları 2023).

Arslan R, Yılmaz E, Taşpınar Ayvaz S, Hanağası E, *Medeni Usul Hukuku* (Yetkin Yayınları 2020).

Aşık İ, Oruç Y, Tok O, Saçar Ö F, Aşit R, *İcra ve İflas Hukuku*, (Seçkin Yayıncılık 2024).

Atalı M, Ermenek İ, Erdoğan E, *İcra ve İflas Hukuku* (Yetkin Yayınları 2023).

Atalı M, Ermenek İ, Erdoğan E, *Medeni Usul Hukuku* (Yetkin Yayınları 2020).

Ay O O, *İcra ve İflas Hukukunda İtirazın İptali Davası* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2021).

Berti S V, “Gedanken zur Teil(anspruchs)klage nach Art. 84 E ZPO CH” (2007) *SZZP* 3, 77-86.

Blumenstein E, *Hanbuch Des Schweizerischen Schuldbetreibungsrechtes* (K. J. Wyss 1911).

Boran Güneysu N, “İcra Takip İşlemleri” (2012) *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 101 31-60.

Çağa T, “Ödeme Emrine İtirazın İptali” (1976) *Banka ve Ticaret Dergisi*, 8 (3) 22-31.

Deynekli A, Kısa S, *İtirazın İptali Davaları, İcra İnkâr ve Kötüniyet Tazminatı*, (Turhan Kitabevi 2005).

Duran O, *Medeni Usul Hukukunda Taleple Bağlılık İlkesi* (Seçkin Yayıncılık 2020).

Eichel F, “Materiell-rechtliche “SchKG-Klagen” auf dem Weg zur “ZPO-Klage”” (2022) *ZZZ*, 28-38.

Emiral Y G, “İcra Hukuku Bakımından Takip Talebi ve Sonuçları” (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2022).

Erdem M, “İcra ve İflas Hukukunda İtirazın İptali Davası” (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010).

Ermenek İ, Azaklı Arslan B, “İcra ve İflâs Hukuku Açısından Ticarî Davalarda Arabulucuya Başvuru Zorunluluğu” (2020) *Türkiye Baralar Birliği Dergisi*, 33 (148) 135-196.

Eriş G, “Ödeme Emrine İtirazın İptali Davası ve Bazı Sorunlar” (1977) *Ankara Barosu Dergisi*, 5, 826 – 828.

Erzurumlu Işık N, Korkmaz C, “Yargı Kararları Çerçevesinde Genel Haciz Yoluyla Takibin Geri Alınması ve İcra Hukuku Bakımından Yarattığı Bazı Sorunlar” (2024) *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 73 (2), 1191-1254.

Fritzsche H, Walder-Bohner H U, *Schuldbetreibung und Konkurs Nach Schweizerischem Recht, Band I* (Schulthess 1984).

Gehri M A, Jent-Sørensen I, Sarbach M, *ZPO Kommentar Kommentar zur Schweizerischen Zivilprozessordnung* (Orell Füssli 2023).

Gören Ülkü N, *İcra Hukukunda Ödeme Emri* (Arıkan Yayınları 2008).

- Görgün L Ş, Börü L, Kodakoğlu M, *İcra ve İflas Hukuku*, (Yetkin Yayınları 2025).
- Görgün L Ş, Börü L, Kodakoğlu M, *Medeni Usul Hukuku* (Yetkin Yayınları 2025).
- Grunsky W, *Zivilprozessrecht* (Carl Heymanns Verlag 2008).
- Gürdoğan B, *İcra Hukuku Dersleri* (Ajans Türk Matbaası 1970).
- Hanağası E, *Davada Menfaat* (Yetkin Yayınları 2009).
- Hausheer H, Walter H P, *ZPO, Band I: Art. 1-149 ZPO; Band II: Art. 150-352 ZPO und Art. 400-406 ZPO-Schweizerische Zivilprozessordnung* (Stämpfli Verlag 2012).
- Hess B, *Zivilprozessrecht*, (C.H Beck 2011).
- İnan M, “Medeni Yargıda Kısmi Dava” (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011).
- İyilikli A C, Alaçam E, Daldal A, “Takip Hukukunda İcranın Geçici Durdurulması” (2020) *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi* 8 (16) 203-257.
- Karlı A, *İcra ve İflas Hukuku* (Filiz Kitabevi 2022)
- Karlı A, *Medeni Muhakeme Hukuku* (Filiz Kitabevi 2020).
- Karlı A, *Medeni Usul Hukukunda Usuli işlemler* (Kudret Yayınevi 2001).
- Kren Kostkiewicz J, *SchKG Kommentar Schuldbetreibungs- und Konkursgesetz mit weiteren Erlassen* (Orell Füssli 2020).
- Kren Kostkiewicz J, Vock D, *Kommentar zum Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs SchKG* (Schulthess 2017).
- Kulaksız C, *Die Teilklage im deutschen und türkischen Zivilprozessrecht* (Peter Lang 2004).
- Kuru B, *İcra ve İflas Hukuku El Kitabı* (Yetkin Yayınları 2013).
- Kurt Konca N, *Medeni Usul Hukukunda Tarafların Doğruyu Söyleme Yükümlülüğü* (Yetkin Yayınları 2016).

- Küçük A T, “Medeni Usul Hukukunda Davacının Talep Sonucunu Genişletmesi ve Değiştirmesi” (2021) *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi* 9 (18) 213-252.
- Lutz O, “Die Teilklage” (1930) *SJZ* 31, 45-48.
- Musielak H J, Voit W, *Zivilprozessordnung: ZPO* (Vahlen 2024).
- Muşul T, *İcra ve İflâs Hukuku*, (Yetkin Yayınları 2008).
- Nomer H N, “Manevi Tazminat Alacağında Kısmi Dava Açmak Mümkün müdür?” (2002) *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası* 1 (2) 221-229.
- Okçuoğlu Y, *Yargıtay Kararları ve Karşı Oylarım* (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları 1991).
- Özekes M, *İcra Hukukunda Temel Hak ve İlkeler* (Adalet Yayınları 2009).
- Öztan B, *Medeni Hukukun Temel Kavramları* (Turhan Kitabevi 2005).
- Pekcanitez H, *Pekcanitez Usul-Medeni Usul Hukuku* (On İki Levha Yayıncılık 2017).
- Pekcanitez H, Atalay O, Sungurtekin Özkan M, Özekes M, *İcra ve İflas Hukuku* (On İki Levha 2023).
- Peksöz V, “Hak Düşürücü Sürelerin Dava Şartı Olarak Nitelendirilme(Me)si” (2024) *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 28 (1) 101-126.
- Pohlmann P, *Zivilprozessrecht* (C.H Beck 2011).
- Postacıoğlu E İ, *İcra Hukuku Esasları* (İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi 1982).
- Postacıoğlu İ, *Ödeme Emrine İtiraz ve Hukuki Neticeleri* (İstanbul 1945).
- Rauscher T, Krüger W, *Münchener Kommentar zur Zivilprozessordnung mit Gerichtsverfassungsgesetz und Nebengesetzen* (C.H. BECK 2025).
- Schwab M, *Zivilprozessrecht* (C.F Müller 2010).
- Serozan R, *Sözleşmeden Dönme* (İstanbul Üniv. Huk. Fak. Yayınları 1975).

Staehelin D, Bauer T, Staehelin A, *Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs*, (Helbing und Lichtenhahn 1998).

Tanrıver S, “Kısmi Dava Kurumu Üzerine Bazı Düşünceler”, *Prof. Dr. Bilge Öztan’a Armağan* (Turhan Kitabevi 2008) 851-866.

Tercan E, "Medeni Usul Hukukunda Gerçeği Söyleme Yükümlülüğü" (1996) *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 5 (1-2) 181-212.

Tuncer Kazancı İ, “Yargıtay Uygulaması Işığında Kısmi Davaya İlişkin Bazı Sorunlar” (2020) *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 28 (3) 1507-1543.

Uyar T, *İtirazın İptali Davası ile Tahsil (Eda) Davası* (Bilge Yayınevi 2020).

Uyar T, *İcra ve İflâs Hukukunda İptal Davaları* (Feryal Matbaacılık 1992).

Üstündağ S, *İcra Hukukunun Esasları* (2004).

Üstündağ S, *Medeni Yargılama Hukuku* (2000).

Üstündağ S, *İddia ve Müdafanın Değiştirilmesi Yasası* (İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi 1967).

Vock D, *Kurzkomentar- SchKG*, (Hrsg. Daniel Hunkeler, Helbing Lichtenhahn 2014).

Vock D, Meister-Müller D, *SchKG-Klagen nach der Schweizerischen ZPO* (Schulthess 2018).

Yıldırım M K, “Medenî Yargılama Hukukunda Hâkimin Rolü” (2016) *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22 (3) 3027-3044.

Yıldırım M K, Deren Yıldırım N, *İcra ve İflâs Hukuku*, (Beta Yayınevi 2016).

Yılmaz E, “İtirazın İptali Davasının Hukukî Niteliği” *Prof. Dr. Saim Üstündağ’a Armağan* (Adalet Yayınevi 2009) 597-615.